390921
Mag. St. Dr. I
390921
I

RUDIMENTA HISTORICA,

SIVE

Brevis, facilisque

METHODUS

Juventutem Orthodoxam notitiâ Historicâ imbuendi,

Pro Gymnasiis Societatis JESU.

Auctore

Ejusdem Societatis Sacerdote.

OPUSCULUM PRIMUM

Historiæ Biblicæ.

LUBLINI

Typîs Collegii S. R. M. Societatis JESU,

Annô Domini 1761.

2

PRÆFATIO.

LUcubratiunculam hanc, & quas deinceps DEO auſpice typis vulgabimus, non eruditorum, ſed tyronum duntaxat uſui deſtinamus, compendiariâ quadam oſtensâ viâ quam hi ſine penſi ſcholaſtici, aliàs perſolvendi, detrimento inoffenſo poſſint pede decurrere Hinc methodo uſi ſumus jam olim à Ven P. Caniſio noſtro uſurpari ſolita, utpote rudium captui in primis accommodata. Nec pauca hic conſultò omiſimus, quæ alii fusè pertractant: multa etiam curſim ac breviter attigimus, quæ prudens Præceptorum ſupplebit induſtria, diſcentium orexin ita excitando, ut nimia rerum copiâ nauſeam ne moveant. Additæ quoque ſuis ſunt locis hiſtoricæ quædam obſervationes, ut juventus jam nunc aſſveſcat non in nuda duntaxat rerum narratione, velut cortice hærere, ſed ipſum adeò nucleum, ſub ea latentem, veſtigare, utiliſſima rectè & ſentiendi & vivendi documenta inde eruendo. Ceterùm uſus ipſe ac experientia docebit brevi, quid hiſce opuſculis addendum, quid demendum videatur. Nobis ſufficiat methodum præiviſſe, qua rudis adhuc ætas manu quaſi ducatur ad hiſtoricum illud ſtadium propè immenſum alacriter ingrediendum. De Chronologia porrò, & aliis, in quibus ipſimet Scriptores Catholici hodiedum inter ſe diſcrepant, nihil in medium afferemus, quod Auctorum probatiſſimorum, teſtimonio confirmari non poſſit.

Parti

1960 K 1584
Bibl. Jag.

Partitio hujus Opusculi.

PARS IV.

De Judicibus Iſraëlitarum, eorumque regimine.

PARS V.

PARS V.

Reges Hebræorum.

PARS VI.

De Captivitate Babylonica, & quæ post hanc usque ad Hierosolymæ excidium contigêre.

ISAGOGE,
SIVE
Præviæ quædam Quæſtiunculæ De Hiſtoria generatim.

1. Quid eſt Hiſtoria?

Eſt rerum ab orbe condito ad hæc uſque tempora geſtarum notia, & commemoratio.

2. Quotuplex eſt hiſtoria?

Eſt præcipue duplex, ſacra ſcilicet, ſive Eccleſiaſtica, & Profana, ſive Politica.

3. Quid eſt hiſtoria Eccleſiaſtica?

Eſt notitia rerum, ad Eccleſiam & Religionem, ejusque cùm propagationem, tum inſectationem, aliasque hujusmodi viciſſitudines pertinentium.

4. *Quid*

4. Quid est historia Politica?

Est rerum in statu ac ordine Politico, belli pacisque temporibus gestarum notitia.

5. Cur in historiæ studiũ præcipuè incumbendũ?

Quia præter singularem animi oblectationẽ ad scientias plerasque omnes, imò & quotidianam vitæ consvetudinem non utilis modo, sed planè necessaria est.

6. Quid ergo potissimùm ex Historia discimus?

Docemur inde 1. summam DEI sapientiam & providentiam ubique agnoscere, mirari, atque adorare, utpote quæ in hoc mundi theatro tam mirificos rerum eventus identidem nobis spectandos exhibet. 2. Quanto DEUS amore ac beneficiis bonos persequi, tutarique; quanto verò odio ac suppliciis afficere improbos seriùs citiùsq; semper consueverit. 3. Perpetuæ rerum conversiones ac vicissitudines, quas omnes loquuntur historiæ, evidenter demonstrant, quàm fluxa & inania sint terrena hæc omnia, atque adeo quàm parvi, imò nihil facienda. 4. Tam proborũ virtutes, quàm vitia pravorũ, qui ætate nos antecesseêre, speculi instar nobis sunt, in quo clarè dilucideque possimus perspicere, quid agendum nobis, quidve cavendum sit &c.

7. Cur historiæ notitia hoc maximè tempore est necessaria?

Qui hoc præsertim tam erudito, ac delica-

to ſeculo, cum viris honoratioribus verſandũ eſt, ſtupiditatis atque inſcitiæ notam effugere vix potuerit, niſi hiſtoriarum notitia non mediocri ſit imbutus.

8. *Quibus adminiculis comparanda hiſtoriæ notitia?*

Sedula Magiſtrorum auſcultatione. lectione non vaga & confuſa, ſed certa & deſtinata, ac iterata eorum, quæ quis legit, audiitque, ruminatione.

Quid tyroni & candidato hiſtoriæ præcipuè attendendum?

Ut totius hiſtoriæ ſeriem quandam, ac præcipuas rerũ, regnorumque mutationes & temporum periodos cum Chronologia accuratè obſervet. In ſubſidium quoque vocanda Geographia; hanc enim & Chronologiam geminos Hiſtoriæ oculos merito quis dixerit. Tandem adoleſcentes jam nunc ex actis præſertim memorabilioribus obſervationes varias, & documenta ad mores formandos idonea colligere, atque alieno periculo ſapere diſcant.

LIBER I.
HISTORIÆ BIBLICÆ.
Procemium.

1. *Quibus de rebus præcipuè meminit hæc historia?*

De iis potissimùm, quæ à mundi primordio ad CHRISTI adventum populo electo evenêre.

2. *Unde haurienda historiæ hujus notitia?*

Ex veteris Testamenti libris, qui DEO dictante, à Moyse, Josue, Samuele, Esdra, aliisque sacris scriptoribus sunt litteris consignata.

3. *Cur in sacra hac historia primum ac præcipuum ponendum est studium?*

Eam ipsam ob causam, quòd instinctu, afflatuque divini Spiritûs ad nostram institutionem, utilitatem ac disciplinam sit conscripta.

4. *Suntne monumenta hæc Biblica ad Ecclesiasticam potiùs, an Politicam Historiam referenda?*

Ad utramque referri possunt; si enim consideremus statum Hebræorum Ecclesiasticum, ad Ecclesiasticam; si Politicum, ad Historiam pertinebunt Politicam.

5. *Quæ-*

5. Quænam epochæ in hac historia potissimum sunt considerandæ?

1. Diluvium annô mundi millesimô sexcentesimô sextô (1606.)
2. Vocatio Abrahæ annô mundi bis millesimô centesimô octavô (2108.)
3. Exitus Israëlitarum ex Ægypto annô M. bis millesimô quingentesimô quadragesimô quartô (2544.)
4. Regni Hebræorum exordia in Rege Saule, annô, M. bis millesimô nongentesimô sexadesimô secundo. (2962.)
5. Captivitas Babylonica annô M. ter millesimô quadringentesimô quadragesimô sextô. (3446.)
6. CHRISTI Nativitas annô M. quater millemô quinquagesimô (4050.)

6. Quot partibus constat hæc nostra Historia Biblica?

Sex, quæ ferè cum totidem mundi ætatibus usque ad CHRISTUM natum congruunt, suntque sequentes:

1. Ætas Patriarcharum ab Adamo ad diluviũ complectebatur annos sex, & qunquaginta supra mille sexcentos. (1656.)
2. Ætas Patriarcharum post diluvium usque ad vocationem Abrahæ numerabat duos & quinquaginta annos ultra quadrigentos. (452.)

3. Ætas reliquorum Patriarcharum usque ad profectionem ex Ægypto continebat sex & triginta annos supra quadringentos. (436.)
4. Ætas Judicum à Moyse usque ad Reges fuit quadringentorum ac octodecem annorũ. (418.)
5. Ætas Regum à Saule usque ad captivitatẽ Babylonicã definiebatur annis quadringentis octoginta quatuor. (484.)
6. Ætas Ducum & Sacerdotum à captivitate Babylonica usque ad CHRISTUM natum sexcentis ac septẽ annis quater mille quinquaginta tres. (4053.)

PARS I.

De Patriarchis ante diluvium.

In sequentibus duobus capitibus agetur 1. de creatione mundi, de lapsu, & pœna Adami. 2. De Posteris Adæ ante diluvium.

CAPUT I.

De Creatione mundi, & lapsu Adami.

§. I.

Creatio mundi.

1. *Quis mundum hunc condidit?*

DEUS cœlum & terram, & quidquid utriusque ambitu continetur, nihilo produxit sex

dierum

dierum intervallo, etsi puncto temporis absolvere omnia potuisset. Ac prima quidem die lucem, alterâ firmamentum condidit: tertiâ aquas secrevit à terra, quam herbis ac stirpibus convestitam, omne genus frugum jussit progignere Die quarta sol & luna cum stellis, quinta pisces & volucres, sextâ quadrupedia & reptilia omnis generis, ac tandem homo velut microcosmus, seu rerum omnium aspectabilium breve quoddam, ac mirabile compendium est productus.

2. *Quomodo DEUS Adamum produxit?*

Corpori è terra formato immortalem inspiravit animum, cui Divinitatis suæ quasi sigillum & imaginem ita impressit, ut tres unius animæ facultates tres unius DEI hypostases quodammodo exprimerent.

3. *Quid DEUS die septimo à mundi productione porrò egit?*

A novis dein rebus condendis cessavit, diemque hunc *Sabbathi*, hoc est *quietis* sibi sacrum esse voluit, donec Sabbathi loco diem Dominicam, qua CHRISTUS suo ad vitã reditu muncum reparavit, celebrari jusserit.

§. 2.

Lapsus & pœna Adami.

1. *Ecquisnam locus erat Paradisus?*

Hortus erat longè amœnissimus, omnibûsque deliciis affluens, DEI ipsius manu consitus, in

qua

qua duæ præcipuè arbores eminebant, altera vitæ, altera ſcientiæ boni & mali appellata. Huc DEUS Adamum transtulit, facta poteſtate omnibus horti fructib9 veſcendi, unica duntaxat arbore ſcientiæ excepta, de qua ne quid decerperet, ſub mortis pœna vetuit, fidei ejus ac obedientiæ periclitante cauſâ.

2. *Ubinam, quove modo DEUS Evam condidit?*

In Paradiſo Adæ dormienti coſtam exemit, atque ex ea Evam formavit, comparem & adjutricem Adamo futuram.

3. *Qui vero his tãtis beneficiis ambo respondere?*

Peſſime; Eva enim fraude mali genii ex ſerpente loquentis, inducta, vetitum guſtavir pomum, & virum, idem ut faceret, pellexit.

4. *Qua demum ratione veterator ille pomi prohibiti eſum Evæ perſvadere potuit?*

Aſſeveraverat mendaciſſimus ſycophanta, nequaquam ob deguſtatum fructum morte, uti DEUS minitatus fuiſſet, eos mulctatum iri; quin potiùs plenam rerum omnium notitiam adepturos, DEOque ipſi fore ſimillimos.

5. *Quæ pœna hanc culpam excepit?*

Ambo innocentiæ veſte ſpoliati, mox ſuam & viderunt, & erubuerunt nuditatem, quam proin connexis ficuum foliis obtectum ibant. Exin DEUS auditis rejectisque putidis eorum excuſationibus, ſuam utrique denuntiavit pœnam, Evam quidem liberos ſuos cum dolore

parituram

parituram, virique sub imperio ac potestate futuram; Adamum verò, postquam vitæ alimenta è terra sterili ac spinosa multo cum sudore ac labore collegisset, moriturum tandem cum uxore & omnibus posteris, ac in eam, unde ortum traxisset, terram reversurum. Sub hæc ambo Paradiso æternùm proscripti, posteritatem omnem in commune secum pertraxêre exitium.

CAPUT II.

De posteris Adami usque ad diluvium.

§. 1.

De Abele & Caino.

1. *Quid, qualesque hi ambo fuêre?*

Adami uterque, Cain major, Abel minor natu filius erat: hic pascendis gregibus, ille agris colendis operam dabat: Abel summa erat integritate ac innocentiâ; Cain contra perversis omnino moribus. Abel optima quæque DEO in sacrificium obtulit; Cain deteriora selegit: hinc DEO acceptissimum erat Abelis sacrificium; Caini verò invisum prorsus & ingratum. Id quod tantam in hujus pectore concitavit invidiæ flammam, ut fratrem de medio tollere decreverit; quem proinde amica in speciem invitatione in agros profectum, crudelissimè trucidavit.

2. *Quid*

2. Quid perpetratâ hac cæde Caino evenit?

Ob immane hoc parricidium à DEO vehementer objurgatus, non tantùm pœnitentis animi signum non dedit; sed spe omni divinæ clementiæ abjecta, vagus ac profugus, quoad vixit, oberrabat, donec tandem à Lamecho abnepote suo, in sylva pro fera habitus, jaculô transfixus.

§. 2.

De filiis DEI & filiis hominum.

1. Quinam erant filii DEI?

Adamo in Abelis locum natus Sethus, DEO ob virtutis ac pietatis studiũ apprimè charus, cujus posteri erant Patriarchæ illi, qui una cum filiis, partim ob Sethum, stirpis suæ auctorem pientissimum, partim ob suammet virtutem filii DEI sunt appellati.

2. Quinã ex his præ cæteris memorandi veniunt?

1. Enos, Sethi filius, qui primus DEUM publicis, solemnibusque cæremoniis ac ritibus devenerari cæpit. 2. Enoch, qui ob eximiũ avitæ religionis studium, & summam cum DEO familiaritatem, vivus ex hominum cœtu divinitus est sublatus. 3. Mathusalem, qui vivendi limites, cæteris mortalibus à DEO præstitutos, longè supergressus, annos vixit non gentos sexaginta novem.

3. Quos;

3. *Quosnam sacer Historicus filios hominum appellat?*

Impii Caini progeniem. Cainus hic primam urbem condidit, à filio Henocho Henochiam appellatam. Jubal musicam, ejusque frater Tubalcain ferrariam, soror verò Nòéma lanificium invenit. Venatoriam primus exercuit Lamech, longè diversus à Lamecho altero, Nòémi parente.

4. *Qui filiis DEI convenire potuit cum filiis hominum?*

Sethi nepotes cum fœminis, à vitiosa Caini stirpe oriundis inauspicata iniêre connubia, è quibus prognati gigantes, fœdissima illa scelerum monstra, quorum improbitas usque eò invaluit, ut orbis universus tunc mera esset vitiorum sentina, nonnisi ultricibus diluvii aquis eluenda. Unus Nòémus tot inter malos bonus, & in obsequio DEI constans perstitit.

§. 3.

Diluvium.

1. *Quænam diluvium antecessère?*

Nòé vir justus ac pius, quingentos tunc annos natus, arcam, seu navim prægrandē trecentos cubitos longam, latam quinquagenos, ac tricenos altam, à DEO jubetur construere, in quam se ipse cum suis, ingruente cataclysmo, tuto possit recipere. Centum ipsos

ipſos annos in ea fabricanda Patriarcha poſuit, idcirco paſſim ab omnibus ludibrio habitus, tanquam delirus ſenex.

2. *Quid confectâ demum arcâ contigit.*

Nòë, comportato undique neceſſario commeatu & pabulo, ex omni genere animalium, aquatilibus exceptis, immundorum quidem bina, mundorum verò ſeptena in arcam, Dei juſſu & Angelorum ſubſidio, introduxit, in quam ubi & ipſe dein cum conjuge ſua, & tribus filiis Semo, Chamo, & Japheto, horumque uxoribus pedem intulit, Deus oſtium foris occluſit.

3. *Quid ipſo diluvii tempore factum?*

Quadraginta dies noctesque continui tam imbres, quàm rivi aquarum ruptis cœli cataractis, præcipitârũt, mariæque inſuper omnia, & quidquid aquarum in terræ viſceribus latebat, tanto ſe impetu effudere, ut non orbem tantùm univerſum inundârint; ſed altiſſimos montium vertices quindecim cubitis ſupergreſſa, quidquid hominum pecorumque terram hanc incoluerat, ſubmerſerunt, ſolis, quos arcæ Deus incluſerat, ſalvis relictis, anno ab orbe condito ſexto & quinquageſimo ſupra milleſimum ſexcenteſimum. (1656.)

Quã tandẽ Tragœdia hæc cataſtrophen habuit?

Centum & quinquaginta diebus elapſis, quibus totus terrarum orbis immenſi oceani inſtar undique reſtagnaverat, Deus immiſſo vento calido ac vehementi, aquas ſenſim ita imminuit,

disputitque, ut arca post mensem à cœpto diluvio septimum in Armeniæ montibus conquieverit. Inde quarto post mense Nòemus primò corvum, qui tamen carne, credo morticina illectus, reversus non est, deinde columbam post dies septem exploratum miserat, quæ, cùm non haberet, ubi pedem figeret, arcam mox repetiit, septimaque post die denuò dimissa, virentem oleæ ramum retulit, pacis & cessantis exundationis argumentum. Perstitit nihilominus in arca septem alios dies Nòé. Cùmque columba, quam tertiùm ablegârat, non rediisset, tandem ex arca, ubi per annum delituit, cum omnibus suis egressus, sacrificium Eucharisticum obtulit, Deo tantopere acceptum, ut promisso sanciverit, se nunquam deinceps mũdum simili eluvione castigaturum, ejusque rei perenne signum fore arcum cælestem. (*1657.*)

Observationes
Ad primam Historiæ Biblicæ partem.

1. *Cur Deus ab Adamo, mundoque dein universo tam severas expetiit pœnas?*

Ut omnes Adæ posteri commonefierent, quàm grande, nec una piandum morte, sit nefas, Deo ipsi esse refractarium, ejusque voluntati atque imperio sese opponere.

2. *Nullusne clementiæ Divinæ locus fuit in plectendo Adamo?*

Imò longè maximus; nam vel ante denunciatum,

atum supplicium Christum humani generis vindicem, ac liberatorem venturum promisit, qui malo huic remedium præsentissimum allaturus esset.

3. *Quodnam, & apud quos erat regimen politicum ante diluvium.*

Patriarchæ suam quisque familiam regebant. Caini verò posteri, cùm primi urbes frequentare cæperint, rempublicam ordinasse, communibus temperasse legibus videntur.

PARS II.

De Patriarchis post Diluvium.

In sequentibus 2. capitibus recensentur, 1. três filii Nòé 2. Ædificatio turris Babilonicæ.

CAPUT I.

Tres filii Nòé.

1. *Quid de tribus hisce filiis post diluvium memoratu dignum occurrit?*

Chamus Parenti Nòémo, somno vinôque, cujus vim ignoraverat, sepulto, ac indecenter denudato, procaciter illusit, erubescentibus ac detestantibus fratris proterviam Semo & Japheto; quibus proinde Nòé, re intellecta, bene precatus, Chami verò stirpem execratus est.

2. *Quibus tunc terminis definiebatur hominum ætas?*

Post diluvium ne ullus quidem vitam ultra an-

num quingentesimum produxit; cùm tamen priùs annos ampliùs nongentos pleròsque vixisse constet. Imò Abrahami ætate, annis à diluvio circiter quingentis, vix ullus annum ducentesimum complevit. Vitâ porrò ac viribus hominum horrenda illa eluvione haud parùm imminutis, Deus ad imbecillitatis subsidium vinum & carnes indulsit, cùm antehac nonnisi oleribus ac leguminibus vesci plerique omnes consuêssent.

3. *Num tres filii Nòé uno semper eodemqae in loco ac regione habitârunt?*

Haud quanquam; nam cùm hominum numerus decentos intra annos à diluvio nimium quantũ multiplicaretur, alias sibi sedes quærere cogebantur. Japheto Europa cum Asia minore: Semo Asia, quâ Orientem spectat: Chamo Africa cum Palæstina, & Phœnicia obtigit. Priùs tamen, quam omnis multitudo in diversas mundi partes commigraret, vesano prorsu fastu turrim ædificare decreverunt, cujus apex ad cælum usque pertingeret.

CAPUT II.

Turris Babylonica.

1. *Quem successum structura hæc habuit?*

Initio sat prosperum, donec Deus insanam ædificantium arrogantiam castigaturus, sermonis commercium inopinato prodigio sustulit linguâ, qua tunc omnes eâdem utebantur, in

plu-

plures divisa. Unde alter cùm alterius verba haud amplius posset percipere; cœpto erat desistendum.

2. *Quid exinde consilii capêre?*

Deductis in orbem universum coloniis, varias mundi regiones frequentare cœperunt; hinc tanta nationum, linguarum, morumque diversitas.

3. *A quo populus electus originem duxit?*

Ab Arphaxado Semi filio, & avo Heberi, in cujus familia lingua Hebræa, à quo & Hebræi nomen ac genus traxêre.

4. *Quis urbem Babylonem condidit?*

Nemrodus, Chami nepos, qui homines quà vi, quà dolo libertate spoliare, primusque regios usurpare titulos cæpit anno 1879.

Observationes
Ad II. Historiæ Biblicæ partem.

1. *Quæ altera hac mundi ætate rerum facies erat?*

Admodum tristis; nam paucis, qui virtutem colebant, exceptis, plerique in deterius mutabantur, præcipue cùm idolorum cultus cœpit introduci.

2. *Quæ linguæ post repentinam illam idiomatum permistionem etiamnum putantur esse reliquæ?*

Sequentes: Hebraica, Græca, Latina, Teutonica, Slavonica, & Tartarica, quæ matrices dicuntur, quod reliquæ inde sint ortæ:

PARS III.

De Patriarchis reliquis usque ad Judices Israëlitarum.

In 4. sequentibus capitibus mentio fit 1. de Patriarcha Abrahamo. 2. De Isaac & Jacob. 3. De Josepho Ægyptio. De servitute Ægyptiaca.

CAPUT I.

De Patriarcha Abraham.

Prior paragraphus Abrahami res ante, posterior post natum Isaacum gestas complectitur.

§. I.

Abrahami res gestæ ante natum Isaacum.

1. *Qui se habuit Abrahæ è patria sua in alienas terras migratio?*

Cùm DEUS Abrahamum non patrem modò credentium omnium, sed Christi quoque ipsius progenitorem destinâsset, eundem prope septuagenarium, è Chaldæa, patria sua, idolorum cultui dedita, & natali oppido Ur Haranem primùm, Mesopotamiæ urbem, tum deinde post quinquennem ibidem commorationem, in regionem Chananitidem, ipsi, totive ejus posteritati promissam, demigrare jussit, anno ab orbe condito bis millesimo centesimo, decimo quarto. (2114.) Paruit utrobique sine mora & tergiversatione Abrahamus, ad omnem Dei nutum semper promptissimus.

2.

2. *Cur Abrahamus à Lotho sejungi voluit?*

Ad id temporis Loth communibus cum Abrahamo patruo suo tectis & pascuis utebatur. At cùm vir sanctus novas identidem rixas suos inter ac Lothi pastores existere animadvertisset, pacis studio seorsum deinceps habitare statuit. Lothus facta sibi ab Abrahamo optione, quemcumque voluisset, terræ tractum occupandi, regionem longè amœnissimam, Sodomæ circumjacentem, sine ulteriore disquisitione elegit, ignarus, quanta inde sibi pericula, malaque imminerent. (2116.)

3. *Quo pacto Abrahamus Lothum, ab hoste captum, in libertatem asseruit?*

Rex Sodomæ à 4. Regibus bello lacessitus unà cum aliis, 4. Regibus, quos in subsidium advocârat, vincitur, captaque urbe Sodoma, Lothus quoque cum suis in servitutem abstrahitur. Quo comperto, Abrahamus cum trecentis ac duodeviginti e sua familia exercitum victorem strenuè insecutus, fundit, fugatque; atque ita non Lothũ modò in libertatem restituit, sed omnem Sodomis ablatam prædam recuperat. (2118.)

4. *Quid de Abrahamo & 3. Angelis sacræ literæ referunt?*

Cum Abrahamus sub meridiem fervente solis æstu ad ostium tabernaculi consideret, tres Juvenes (Angeli erant peregrinorum habitu) adventare conspicit; moxque obviam progressus, perofficiosè salutat, & prandium sub o-

opacæ arboris umbra apparari jubet. Remotis mensis, peregrinorum unus Abrahamo prædicit Saram uxorem, utut ætate jam provecta, filium enixuram. Ob rei hujus novitatem atque insolentiam clàculum subrisit Sara, reprehensa idcirco ab Angelo, quasi DEI potentiæ diffidisset. In discessu unus é cælestibus geniis Abrahamo aperit, urbem Sodomam ob nefanda flagitia propediem eversum iri. Ille & nepotis & civium vicem miseratus, iteratis instat precibus, urbi ut parcat, si deni saltem insontes in ea numerarentur; verùm ne tot quidem repertis, ultrà intercedere ausus non est. (2139.)

5. *Quas pœnas urbs Sodoma dedit?*

Non hæc tantùm, sed & aliæ tres urbes (nam quintæ Segor nomine, Lotho deprecante, pepercit flamma) ruente de cælo imbre igneo ac sulfureo, in cineres sunt redactæ, ex horribili hoc incendio solus Loth, ejusque uxor ac filiæ duæ ab Angelis propè per vim sunt ereptæ, addito severo mandato, retro ne respicerent, quod quia Lothi uxor, curiositate victa, pensi non habuit, in statuam salis est conversa. (2139)

§. II.

Res Abrahami gestæ post natum Isaacum.

1. *Quid de Ismaële memorandum venit?*

Hunc Abrahamus ex Agare ancilla susceperat;

rat; verùm cùm insolentiùs sese efferre, ipsumque adeo Isaacum insectari ausus esset, urgente Sara, nec cælo improbante, unà cum Agare matre sua paternis ædibus expulsus est. Fugientes sitis propè confecisset, nisi Angelus, monstrata fontis scaturigine, jussisset Agarem filii curam gerere, utpote qui peramplæ familiæ parens olim futurus esset. 2144.

2. *Quale sacrificium Deus Abrahamo imperavit?*

Ut filium suum longè charissimum immolaret in monte Moria, quo vir sanctus sine cunctatione profectus, tridui itinere appulit. Hic primùm Isaacus, qui suis ipse humeris ligna portabat, intelligit, paterna sibi manu moriendum. Nec abnuit, ad omnem Dei, patrisque nutum expeditissimus filius. Jamque aræ impositum, ferro appetebat parens, cùm cælesti voce manum cohibere, filii locò arietem, quem, DEO haud dubiè providente, vepribus implicitum, videt, cædere jubetur, simulque certior fit, tam promptum DEO obsequendi studium eximiis cæli favoribus, Christique ipsius à stirpe sua ortu remuneratũ iri. (2162.)

Ubi & quando Sara mortem oppetiit?

Anno ætatis centesimo vigesimo septimo Hebrone diem suum magno filii & mariti luctu obiit, sepultaque est in spelunca duplici, quam Abrahamus ab Ephrone Hetheo numeratà pecuniâ emit. (2175.)

CA-

CAPUT II.

De duobus Patriarchis Isaac & Jacob.

Prior Paragraphus de Isaaco, posterior de Jacobo aget.

§. I.

Isaac.

1. *Quando & quamnam Isaacus uxorem duxit?*

Triennio à Saræ matris obitu, cùm Isaacus annum ageret quadragesimum, Abrahamus parens Eliezerem, qui rem omnem domesticam summa fide atque integritate administrabat, in Mesopotamiam patriam suam ablegat, sponsam ut inde adducat filio. Is longum ingressus iter tandem haud procul ab urbe Haran ad puteum quendam constitit, ubi cælesti, ut erat vir pius, implorato auxilio, eam Isaaco sponsam divinitus destinatam esse intelligit, quæ sibi, suisque camelis potum ultrà præbitura esset. Præbuit Rebecca Bathuelis, Abrahami ex fratre nepotis, filia, cui proinde pretiosa, quæ secum ferebat, donaria confestim obtulit. Domo, mensaque exceptus, renuit priùs cibum capere, quàm demandatæ sibi legationis munere perfunctus esset. Re ex omnium voto confecta, Eliezer Rebeccam, formâ non minùs, quam virtute conspicuā in Palæstinā deducit, anno ante obitum Abrahami trigesimo quinto, post orbem conditum, bis millesimo, centesimo septuagesimo nono. (2179.)

2. *Quos Isaac filios genuit?*

Vigesimo demum anno ab inito matrimonio Rebecca Esavum & Jacobum enixa est, gemellos quidem, quippe eodem partu editos, sed habitu corporis animique longe dissimillimos; nam Esau major natu præter morem aliorum infantium corpore erat hirsuto; Jacob glabro: ille agresti ferocique ingenio; hic placida, & tractabili indole.

3. *Quo pacto Esavus primogenitus, jus suum fratri cessit?*

Cum forte à venatione redux ingenti fame cruciaretur Esau, lenticulæ, qua tum frater vescebatur, tanto tenebatur desiderio, ut non dubitarit natalem prærogativam Jacobo pulticulâ vendere. Cujus cessionis, etiam jurejurando firmatæ, eum postea serò nimis pœnituit. 2218.

4. *Uter alteri benedictionem paternam præripuit?*

Jacobus natu minor, idque non tam astu pio Rebeccæ matris suæ, quàm arcano DEI consilio. Statuerat Isaacus decrepita jam ætate senex Esavo, tanquam psimogenito & familiæ Principi, bene precari; prius tamen hunc venatum ire, atque ex ferina præda gratum palato suo epulum apparari jubet. Quo cognito Rebecca quoque Jacobo in mandatis dat, ad gregem illico properet, duosque inde hædulos pinguissimos afferat. Hos illa ferinæ in

mo-

morem exquisitè coxit, condiitque atque è pelliculis collare, manicas fingens, Jacobo tam scitè aptavit, ut Isaac, cui præ senio caligaverant oculi, ex hirsutis manibus & collo Esavum coram adesse conjectans, licet de voce addubitarit, Jacobo faustas inter precationes primogeniti jura & privilegia impertierit.

5. *Quo animo hanc stropham Esavus tulit?*

Iniquissimo; hinc præ ira & indignatione fremere, lamentari, ejulare, tantoque in fratrem odio ferri cœpit, ut eum de medio tollere decreverit.

§ II.

Jacob.

1. *Quam viam Jacobus iniit impotenti fratris iræ se subducendi?*

Ex matris consilio, & cum bona patris venia in Mesopotamiam ad Labanum avunculum suum confugit.

2. *Quid in hoc ei itinere accidit?*

Cum nocte præventus sub dio pernoctare cogeretur dormienti objecta est scala mystica à terra ad cælum usque pertingens, per quam cælestes genii sursum commeabant; quin DEUS ipse supremo in gradu consistens, quæ olim Abrahamo promiserat, confirmare denuò, ac rata habere voluit. 2276.

3. *Quomodo Jacobus ab avunculo exceptus?*

Ad urbem Haran appropinquanti Rachel occur-

currit, patris sui greges pascens: quæ ut primùm in consobrini sui notitiam venit, patrem de re tota certiorem fecit. Hic nepotem suum inter amplexus & oscula domum suam lætus deducit. Mense fermè exacto Jacob, ut Rachelis nuptiis potiretur, septennem operam in pascendis gregibus Labano locavit; qui tamen promissis haud stetit, sed emenso septem annorum spatio, Liam filiam natu majorem substituit, minorem ea demum lege nuptui daturus, si septem alios annos in famulatu futurum se reciperet. Nec conditionem hanc, utut arduam, respuit Jacob, amore, quo in Rachelem ferebatur, amarissima quæque edulcante.

4. *Quando, quove comitatu domum remigravit Jacob?*

Postquam pro Rachele & Lia quatuordecim, séxque insuper annos pro gregibus redimendis strenuam Labano locârat operam, in patriam tandem reverti statuit: cùmque de discedendi potestate à socero impetranda desperaret, consulto priùs Numine, neque cum uxoribus communicatâ, clàm iter ingreditur, socero ad tondendas oves aliorsum tunc profecto; qui tamē cognitâ, generi fugâ, nimium quantum excandescens, cum valida suorum manu fugientem celerrime est insecutus, pessimè haud dubiè excepturus, nisi DEUS vetuisset gravius quidquam in illum consulere. Igitur ultra verba

pro-

processum non est, quibus Labanus genero suo & furtivam, & sacrilegam idolorum rapinam vehementer exprobravit. Atque ille quidem de fuga facilè se purgavit, furti verò, à Rachele commissi, penitùs ignarus, mortis reum pronuntiavit, quicunque demum idola surripuisset. Cùm igitur Labanus universam generi supellectilem frustra excussisset, Rachele idola subter stramenta abdente, post longam tandem altercationem fœdus utrinque sancitur. Redit exinde ad suos Labanus, Jacobus iter cæptum prosequitur.

5. *Quomodo fratrem reducem excepit Esau?*

Statuerat homo efferus vitam eidem eripere, tametsi hic, missis etiam legatis ac muneribus adventum suum humanissimè nuntiari jussErit. Quadringentos Esau armaverat viros, quo nuncio consternatus Jacob, suppetias à cælo supplex petiit, atque ut iram fratris placaret, nova destinavit munera, agmenque in tres turmas divisit. Inde precibus de nocte intentum cælestis genius virili specie ad luctam provocat. Nec certamen detrectat Jacob, ad diluculum usque, læso licèt ac enervato femore strenuè colluctans cum personato palæstrita, quem non ante dimisit, quàm sibi bene precatus fuerat. Exinde Jacob appellatione sanè gloriosa, *Israël* seu *prævalens DEO*, cognominari cæpit, simulque divinitus est edoctus, nulli deinceps mortalium succubiturum, postquam Su-

pe-

peris ipsis invictas probâsset vires. Nec multò post Esau, armatis stipatus, in conspectum venit; qui tamen singulari fratris modestia & comitate ita fuit delinitus, ut immemor omnis vindictæ, Jacobum amicissimè sit complexus. *2296*.

6. *Quot filios Jacob in Mesopotamia suscepit?* Undecim, cum filia unica, cui Dinæ nomen, Filiorum hæc sunt nomina: Ruben, Simeon, Lævi, Judas, Issachar, Zabulon, Dan, Nepthali, Gad, Aser, Joseph, quem ultimum Rachel peperit, & aliquot post annis Benjaminum, ex cujus partu decessit haud procul ab urbe Bethlehem.

CAPUT III.

Josephus Patriarcha.

Hic nota primò variam Josephi fortunam ante servitutem Ægyptiacam, 2. Ejusdem servitutem & captivitatem in Ægypto, 3. Honores eidem postea delatos.

§. I.

Varia Josephi fortuna ante servitutem Ægyptiacam.

1. *Cur Josephus tantam fratrum offensionem incurrit?*

Tribus de causis. 1. Quod præ cæteris tenerius amaretur à parente, qui togam ei polymitam conficiendam curavit. 2. Quod fratres

suos

ſuos nefarii cujuſdam criminis apud patrem accuſarit. 3. Quòd ob narrata quædam ſomnia dominatum affectare videretur.

2. Quid igitur ſomniabat?

Putabat, ſe unà cum fratribus ſuis in agro manipulos colligere; ac ſuum quidem manipulum ſtetiſſe erectum, reliquis circumcirca, adorantium ritu, ariſtas incurvantibus. Aliàs à ſole ipſo ac luna & ſtellis undecim adorari ſe in ſomno ſibi videbatur. Quæ cùm fide ac mente optima narraret, invidos fratrum animos tantopere exacerbavit, ut in ejus necem conſpirârint.

3. Num conceptum animo facinus perpetrare ſunt auſi?

Id quidem fixum illis ac ſtatutum erat; ſed cruento eorundem conſilio intercesſit Ruben, natu maximus, qui fratribus auctor fuit, ut Joſephum, tum fortè parentis juſſu ipſos inviſentem, in proximam ciſternam detruderent. Quod eo fecit conſilio, ut clàm inde ereptum ad Patrem poſſet reducere.

4. Quamdiu Joſephus hac in ciſterna delituit?

Exiguo admodum tempore; nam cùm paulò poſt negotiatores quidam Iſmàélitæ illac in Ægyptum tenderent, Juda auctore è fovea extractus, atque iiſdem venundatus eſt viginti ſiclis, anno mundi bis milleſimo trecenteſimo ſexto 2306. cùm annum ageret decimum ſeptimum.

5.

5. *Qui verò facinus tam atrox parentem celare potuerunt?*

Novo scelere commenti sunt, Josephum cruentæ belluæ in prædam cessisse. Missus proinde inauspicati nuntii bajulus, qui fratris tunicam hædino tinctam sanguine exhiberet, ex cujus aspectu miserandus senex luctu propè contabuit.

§. II.

Josephi servitus & captivitas in Ægypto.

1. *Quorsum ab Ismaëlitis illis mercatoribus abductus est Joseph?*

In Ægyptum, ubi venditus est Putiphari, uni è præcipuis Regni proceribus, quem Josephus mira in rebus agendis dexteritate, fide, ac prudentia brevi ita sibi devinxit, ut, homo licèt exterus, ac servituti addictus rem omnem domesticam administrare juberetur.

2. *Num diuturna hæc erat ejus prosperitas?*

Fuisset, nisi Heræ calumniis appetitus, Heri quoque sui gratiâ repentè excidisset. Nam cùm Putipharis uxori, ad scelus iterum, iterúmque pellicienti, fortissimè semper restitisset, ac demum pallio quoque, quod procax fæmina prehenderat, in impuris manibus relicto, aufugisset, illa, amore in furorem verso, non dubitavit juvenem castissimum atten-

tati flagitii rerum agere apud maritum, qui vehementi ira atque æmulatione incensus, illico insontem in carcerem & vincula abripi jussit.

3. *Quid hoc in carcere accidit?*

Fortè in eundem carcerem Pharaonis jussu compacti sunt duo ministri regii, quorum alter pocillatoribus, alter pistoribus præerat, Illi in somnis objecta erat species vitis, cum triplici palmite, gemmantis primùm, tum florescentis, ac uvas tandem maturas protrudentis, è quibus liquorem in calicem exprimere, Regique porrigere sibi videbatur. Hic verò per quietem tria vidit canistra, capiti suo imposita, è quorum supremo cibos varios, arte pistoria confici solitos, volucres surripiebant. Inde Josephus conjecit, hunc elapso triduo ad suspendium, illum ad pristinum suum munus evocatum iri; quem proinde rogavit, miseri & innocentis patrocinium apud Regem susciperet, ne gravaretur. Dicta probavit eventus, nisi quod pocillatore datæ fidei oblito, Joseph duos & amplius annos hærendum in carcere fuerit.

4. *Qua tandem occasione Josephus è vinculis est exemptus?*

Vidit Pharao per somnium septem vaccas præpingues è Nilo emergere, quas aliæ septem strigosæ & macilentæ, indidem exortæ, devoraverant. Adhæc septem spicæ plenæ, op-

mæ-

mæque uno è culmo pullulare videbantur, quas totidem graciles & afflatæ uredine, absumpsêre. Cùm de somnis hisce nemo unus aptam facere conjecturam posset, is, qui Pharaoni à poculis erat, sui jam tandem memor interpretis, Regem monet, esse in carcere juvenem, divinandi apprimè peritum, quem is protinus in aulam acciri jussit.

5. *Quomodo hæc somnia interpretatus est Joseph?*

Ajebat, septem vaccis obesis, uti & spicis plenis septem, totidem annos fertiles portendi, quibus septem alii steriles, à macilentis bobus ac spicis præsignati, successuri essent. Opus proinde fore, ut omne frumentum, annis fertilibus redundans, congeratur in horrea, ingruente annonæ inopia promendum.

§. III.

Josephus ad amplissimos honorum gradus evectus.

1. *Quo præmio Pharao Josephum remuneratus est?*

Non rei solùm frumentariæ, sed toti eum Egypto vicaria cum potestate præfecit. Igitur regiis decoratum insignibus currum suum conscendere & triumphali cum pompa circumduci jussit, præcone proclamante, flexo ut omnes poplite Ægypti Proregem, imò & con-

ſervatorem mundi venerarentur.

2. *Qui ſuum hoc munus Joſephus obiit?*

Summa integritate ac ſapientiâ, maximoq; regii ærarii emolumento. Nam cum elap fertilitatis ſeptennio non Ægyptus modo, ſe vicinæ quoque provinciæ annonæ difficult te laborare cæpiſſet, omnes ad frumenta eme da certatim in Ægyptum contenderunt, quò Jacob denos miſit filios. Qui ubi ſupplic ſtitêre ſe Principi, ab hoc mox agniti ſunt; qu tamen fratrem illi ſuum agnoſcerent.

2. *Quo verò vultu eos excepit Joſeph?*

Peregrinum ac ignotum ſe ſimulans, vul ad ſeveritatem compoſito, exploratores cor pellabat, in cuſtodiam idcirco tradendos. I lis contrà aſſeverantibus, unius ſe parentis lios è Chananitide regione adventare, frat natu minimo domi relicto; hunc ipſum ad r veritatem comprobandam coràm ſibi ſiſti v luit. Ad poſtulatum hoc prorſus inexſpect tum ſtabant omnes attoniti, veteriſque deli redeunte memoria, crudelitatem in fratrem lim exercitam, tantæ modò calamitatis cauſ eſſe mutuis lamentis conquerebantur. commemoratio Joſepho lachrymas vel inv excuſſit, quas ut liberiùs funderet, pauliſp receſſit, moxque reverſus, Simeone in vinc lis retento, reliquos domum remiſit cum tri co & pecunia, quam frumentariis in ſaccis cl reponi juſſit, addito ſevero mandato, Ben

mi-

inum ad se ut quamprimùm adducerent.

4. *Num Beniaminum à se dimisit parens?*

Diu tergiversanti fames tandem atque ite-
tæ filiorum preces assensum extorsêre; Juda
to Beniamini reductione vadem se ultrò of-
rente.

5. *Nunquid ex sententia successit altera hæc profectio.*

Rectà in principis palatium deductis lautum
pparatur convivum; cùmque dein Prorex ipsi
omparuisset, prono in terram vultu eum de-
enerabantur, quos ille perbenignè accipiens,
ulta de parente sciscitatur. Sed nihil æquè
osephi animum commovit, ac Beniamini fra-
ris sui uterini aspectus; unde prorumpenti-
us denuò lachrymis vultum avertere, & in
ecretius sese abdere cubiculum cogebatur.
auló post mensæ accumbitur, ac reliquum
iei tempus hilarè jucundeque traducitur.
ùm abitum die postero pararent, saccos fru-
ento impleri, pecuniamque, ut nuper, repo-
i jussit, scypho argenteo in Beniamini sac-
um inserto.

6. *Quæ illis molestiæ ob ipsum hunc scyphum exhauriendæ erant?*

Iter jam ingressos œconomus Proregis jussu
ræpropere insequitur, poculum, veluti fur-
o ablatum, repetiturus. Nemo tanti sibi faci-
oris conscius erat. Verùm dum sarcinæ ex-
utiuntur: ecce tibi! inBeniamini sacco reper-

tus est scyphus incredibili omnium luctu & consternatione. Igitur Beniaminus in urbem captivus abstrahitur, quem cæteri quoque omnes sequuntur, delicti fraterni veniam deprecaturi. Præ reliquis Judas voce lamentabili Proregi exponit, quo pacto Benjaminum certò reducturum se spopondisset parenti, haud dubie morituro præ mærore, si nunc Beniamino, ut jam olim Josepho, orbandus esset. Hic verò cohibere se ultrà non potuit Joseph. Igitur Ægyptiis abscedere jussis, in has voces largo permistas fletu erumpit: *Ego sum Joseph frater vester, quem Ægyptiis vendidistis: nihil à me metuendum vobis.* Singulos dein, suavissimè complexus, ubi rei novitate perterritos videt, prorsùsque attonitos, inde eos potissimùm consolatur, quòd hæc omnia evenissent, sapientissimo Dei consilio, in Ægyptum se præmittentis, ut eorum, multorumque saluti consuleret. Irent igitur sine mora, & cuncta nunciarent parenti, huncque cum suis omnibus in Ægyptum deducerent.

7. *Quis accepto hoc nuntio animus fuit Jacob?* Profundo velut è somno excitatus senex adduci vix potuit, ut crederet; at ubi currus, jumenta, cæteraque itineris subsidia coram inspexit, totus cæpit reviviscere, moxque cum suis ad longum & laboriosum iter lætus & alacer se accinxit, ut Josephi, quem pridem extinctum putabat, aspectu desideratissimo frui liceret. 1329.

8. Quæ Jacobi in Ægypto fuit fortuna?

Non solùm à Josepho mutuos inter amplexus & manantes præ gaudio lachrymas, sed à Rege ipso honorificentissimè est exceptus, qui Regionem Gessanam, frugum feracissimam, pecorique pascendo aptissimam, habitandam concessit, ubi Jacobus annos decem & septem commoratus, anno ætatis quadragesimo septimo supra centesimum è vita migravit, fausta precatione filiis prius omnibus impertita. Præcipuè verò Josephum est obtestatus, suum ut cadaver in Regione Chananitide avito monumento inferendum curaret: id quod præstitum maximo cum apparatu & magnificentia Anno mundi bis millesimo trecentesimo quadragesimo quinto. (2345.) Josephus porrò supremus inter aulæ honores vitam ad plures perduxit annos, donec anno administrationis Ægyptiacæ octogesimo, vitæ centesimo diem suum obiit, cujus ossa & cineres post annos ampliùs trecentos patrio tumulo, uti vivens petierat, sunt illati. Erant Josepho duo filii, Ephraim & Manasses, quos Jacobus avus perinde ac reliquos suos filios promissæ illus terræ hæredes instituit.

CAPUT IV.

Servitus Ægyptiaca.

Hìc recensenda primò Hebræorum vexatio regnante Pharaone alio. 2. Moysis ad eundem legatio.

§ I.

Hebræorum afflictio.

1. *Qua fortuna à morte Josephi usi sunt Hebræi?*

Oppidò adversâ; nam mortuo Rege illo, gentis Hebrææ perstudioso, Pharao alius Ægypto imperavit, Israëlitis longè infensissimus, quos supra quàm dici potest, cœpit affligere, veritus, ne gente hac extera prope in immensum excrescente sibi tandem suisqué securis esse non liceret: unde stirpem hanc sibi longè invisissimam radicitus parabat exscindere. 2451.

2. *Quibus id artibus perficere tentavit?*

Principio Hebræos duris cœpit laboribus exercere; verùm cùm inde vegetiores multo fæcundioresque fieri animadvertisset, mares omnes, simul ac editi in lucem essent, ab obstetricibus Ægyptiis necari jussit. His verò tam crudeli imperio minimè obtemperantibus, novo sanxit edicto, ut infantes masculi omnes, recens nati, aquis suffocarentur.

3. *Qui igitur Moyses parvulus evasit?*

Mater, cui Jachabed nomen, tribus hunc mensibus domi suæ clam educaverat; verita dein, ne res patefieret, fiscellæ scyrpeæ, bitumine oblitæ impositum, Nilo committit.

4. *Num aquis haustus est Infans?*

Divino factum cosilio, ut eo ipso tempore Pharaonis filia ad Nili ripam deambulans, fiscel-

scellam, carici adhærentem, ad se deferri jusserit; quâ apertâ, cum bellissima specie pusionem vagientem invenisset, conducta nutrice, eadem illa, quæ pepererat, solicitè educandum indeque in aulam translatum Ægyptis excolendum literis curavit. 2464.

§ II.
Moysis ad Regem Pharaonem legatio.

1. *Quamdiu Moyses in aula regia est commoratus?*

Ad annum usque ætatis suæ quadragesimum, mundi bis millesimum quingentesimũ tertium (2503.) quo ex Ægypto regionem Madianitidem profugus, Jethroni socero suo in pascendis ovibus quadragenariam locavit operam.

2. *Quomodo inde evocatus fuit ad populum Israeliticum ab Ægyptiorum servitute vindicandum?*

Ad Horebi montis radices gregem fortè pascenti, Deus in rubo flagrante quidem, nec tamen deflagrante, spectandum se obtulit, jussitque Pharaonem adire, & suo ei nomine populi Hebræi missionem imperare. Ad quod munus ritè obeundum DEUS virtutem ei, potestatemque extraordinariam, ac fratrem insuper Aaronem comitem & adjutorem addidit. 2543.

3. *Quem ex hac sua legatione fructum tulit?*

Nul-

Nullum penitus; quin potiùs versa & mutata in pejorem partem sunt omnia. Nam Pharao vehementiore inde ira accensus Isràëlitas novis obrui laboribus, ac verberibus mulctari jussit.

4. *Quibus porrò machinis obstinatum Regis animum expugnare sunt adorti?*

Decem intentârunt plagas, alias aliis graviores, quibus tamen obfirmatum tyranni pectus magis semper magisque obduruit, percaluitque.

5. *Quænam hæ plagæ?*

Principio Nilus, & aquæ Ægypti omnes, in sangvinem mutatæ, computruere, piscibus pariter extinctis. 2. Incredibilis ranarum copia in mensas, lances, pateras, lectos &c. involans longè omnia lateque fœdabat. His succedebant. 3. immensa ciniphum, seu culicum pungentium examina, 4. muscarum multò molestissimarum numerus sine numero, 5. contagiosa pecorum lues, 6. venenatæ, pustulæ & turgentia hominum ulcera, 7. grando, horribilis stragem, & vastitatem inauditam afferens, 8. locustarum multitudo innumerabilis, absumens pænitus, quidquid grando reliquum fecerat. 9. tenebræ triduanæ tam spissæ, ut manibus quasi contrectari possent. Hæ tamen plagæ omnes ferreum Pharaonis animum adeò non emollierunt, ut indurârint magis.

6. *Quodnam Moyses mandatum ante plagam decimam accepit à DEO?*

Ut Iſraëlitæ per ſuas quiſque familias agni cæſi ſangvine poſtem utrumque cum ſuperliminari conſpergerent, ſicque ædes ſuas ab Ægyptiorum domibus diſtinctas plaga imminente eximerent.

7. *Quænam decima, eaque poſtrema fuit plaga?*
Sub mediam noctem Angeli, facto à Regii filii cæde exordio, primogenitos omnes cùm hominum, tum jumentorum contrucidârunt.

8. *Num victas tandem manus dedit Pharao?*
Moyſen & Aaronem vehementer ipſe urgebat, îmò & rogabat, nullâ ut interpoſitâ mora cum ſuis omnibus abitum maturarent, ne fortè graviora ſibi ſubeunda forent ſupplicia. Igitur Iſraëlitæ ad ſexcenta virorum millia, non annumerata imbelli mulierum ac parvulorum vulgique promiſcui turba, ex Ægypto, ubi annis ducentis & quindecim diverſati ſunt, demigrârunt pretioſis ditati ſpoliis, vaſis videlicet aureis & argenteis, variaque ſuppellectili, quam ad ſolemne ſacrificium DEO offerendum mutuati ſunt ab Ægyptiis. 2544.

9. *Nihilne turbarum concitavit Pharao poſt Hebræorum diſceſſum?*
Cùm tertio poſt die quàm abierant, comperiſſet; Iſraëlitas nil minùs, quàm reditum meditari, ſuæ illum indulgentiæ pænitere cæpit. Quocirca ingenti cum exercitu fugientes perſecutus, paulòque poſt aſſecutus, victoriam ſpe devoraverat, quod Hebræi hinc mari Æ-

rythræo, inde hostibus cingerentur. At spes eum sua frustrata est; nam ut primùm Moyses mirificâ suâ virgâ mare percussit, continuò aquis gemini instar muri utrinque suspensis, multitudini universæ siccum aperuit tramitem; quo tutò transire omnes possent. Tentabat id ipsum Pharao cum suis; verùm longiùs progressos mare, coeuntibus denuò fluctibus, ita obruit, ut è tanto exercitu ne cladis quidem nuntius superesset. 2544.

Observationes.
Ad tertiam Historiæ Biblicæ partem.

1. *Quid in rebus gestis Patriarcharum præcipua consideratione dignum occurrit?*

Mirus DEI amor, cura, & providentia, qua suos ac Josephum præcipuè Ægyptium tot inter discrimina, casúsque varios paterna sanè solicitudine favere ac protegere consuevit.

2. *Cur Abrahamus credentium Pater nuncupatus?*

Ob fidem, quam divinis semper pollicitationibus præstitit integram, promptamque, tametsi magnæ non raro difficultates sese offerrent.

3. *Quæ porrò vis inerat paternæ illi benedictioni, quam à fratre sibi præreptam tantopere doluit Esau?*

E sacrorum interpretum sententia præter alias prærogativas divina insuper illa promissa de

de venturo olim Messia transferebantur à parente in filium, qui hoc pacto in album progenitorum Christi quodammodo referebatur.

4. *Cur Deus Hebræos in Ægypto tot premi calamitatibus est passus?*

Cùm ad horum fidem periclitandam; tum ad eorundem animos per adversa tenaciùs sibi agglutinandos; tum etiam ad imminentes olim Ecclesiæ suæ afflictiones præsignificandas, è quibus tamen eam, perinde atque antehac Isràëlitas, mirabiliter esset erepturus.

5. *Quis tertia illa mundi ætate cùm sacræ; tum profanæ Reipublicæ status erat & conditio.*

Profana per alia atque alia regna, in Græcia præsertim, recens fundata, magnum cepit incrementum. Imperium Assyrium, Ægyptium, Chinense, Scithicum, aliaque, prioribus jam sæculis stabilita, in suo perstabant vigore. Sacra porrò Respublica è paucis admodum membris, Patriarchis nempe, horumque familia constabat, cæteris terrarum incolis, si Isràëlitas, aliosque perpaucos exceperis, teterrima idololatriæ caligine involutis.

PARS IV.

De Judicibus Isràëlitarum,

In 4. sequentibus capitibus consideranda primò He-

Hebræorum per desertas solitudines quadraginta annorum profectio, Moyse ductore. 2. Eorundem in Palæstinam, Josue præeunte, deductio. 3. Res gestæ Gedeonis, aliorumque Judicum, qui proximè successêre. 4. Facta Samsonis, Heli, & Samuelis.

CAPUT I.

Israëlitarum per loca deserta profectio.

Hic exprimenda primò divina erga populum Israëliticum beneficia. 2. Ejusdem cùm alia, tum ingrati præcipuè crimina animi. Pœnæ idcirco inflictæ.

§. I.

DEI erga populum Israëliticum Beneficia.

1. *Quem Deus Israëlitis, per invias solitudines iter facientibus, viæ ducem adjunxit?*

Interdiu nubes perlucida; noctu verò columna ignea præcedendo viam quasi monstrabat; cùmque castra metanda, subsistere, cùm progrediendum, prægredi solebat, djuturnos arcens calores, & nocturnas pellens tenebras.

2. *Quis tantæ multitudini de necessario commeatu, cibo, potu, vestibus prospexit?*

Hæc omnia DEUS multiplici miraculo suppeditavit; nam. 1. quadraginra ipsos annos Manna, mirifi i saporis ac nutrimenti de cælo subministravit, quod ante solis exortum quotidie

tidie

tidie colligendum, nec in diem posterum servandum erat, præterquam pridie sabbati, quo portione duplici in duos seponebatur dies. 2. Aqua deficiente, Moyses ex ipsis rupibus prodigiosæ suæ virgæ percussu fontem elicuit, copiosis ac perennibus rivis scaturientem. 3. Vestimenta, toto illo profectionis tempore, usu ac vetustate consumpta non sunt. Nec quisquam morbo tunc tentatus est; unde nec medicamentis erat opus.

3. *Quomodo Deus Hebræos contra hostiles incursus defendit?*

Amalecitæ transitum iis armata manu tentabant præcludere. Igitur Moyses Josuen cum expedita manu ad subeundam pugnæ aleam præmittit; ipse verò cum Aarone fratre, & Hure sororis suæ marito in montem, unde pugnantes conspici possent, conscendit ibiqué divinum imploraturus auxilium, in genua supplex procumbit, mirabili prorsus eventu ac vicissitudine; nam Moyse manus in cælum levante, vincunt Isràélitæ, succumbente verò præ lassitudine, succumbunt & ipsi. Quo animadverso, Hur & Aaron lassata Moysis brachia usque eò sustentarunt; dum fusis, fugatisqué hostibus, Isràélitæ gloriosam victoriam sunt adepti. 2544.

4. *Quis favor singularis Isràélitis ad montem Sinai obvenit?*

Sta-

Statuerat DEUS Iſràëlitas præcipuo quodam ſtudio, ac inito etiam cum iiſdem fædere, in populum peculiarem ſibi aſciſcere ac cooptare quapropter Sinæo in monte geminas Decalogi tabulas, cæleſti ſcriptas manu, Moyſi tradidit additis pollicitationibus peramplis, ſi ſuũ & ipſi obſequium, fidemque præſtarent. Quadraginta ipſos dies noctesque in Monte Moyſes familiari cum DEO conſuetudine utebatur. ex ejus vultu tantus cæpit emicare ſplendor, ut nemo in eum oculos defigere, nec ipſe niſi obducta velo facie, cum aliis agere deinceps poſſet ac colloqui.

5. *Quid Moyſi in diuturno illo ſuo ſeceſſu erat negotii?*

Cùm DEUS peculiari quodam ritu ab Iſràëlitis coli, atque hos inter ſedem ſibi ac domicilium collocare decreviſſet, Moyſem ſingillatim docuit, quemadmodum divinum tabernaculum, ſive *Sanctuarium* cum ſacro apparatu ac ſuppellectili univerſa adorandum eſſet. Tunc *Arca Fæderis*, Candelabrum aureum, geminum altare, Menſa inaurata, cui duodecim illi panes myſtici imponerentur, veſtes item Pontificales, aliaqué complura deſcripta & deſignata fuêre. Actum quoque de inaugurandis Sacerdotibus, ſtatiſque eorundem functionibus ad quas Aaron cum filiis ſpeciatim eſt delectus; de variis tandem ritibus ac ceremoniis in rerum divinarum uſu adhibendis.

§. II.

§. II.

Gentis Hebrææ cùm alia, tum ingrati præcipuè animi crimina.

1. *Quomodo & quoties commurmurârunt Israëlitæ?*

1. Ad mare Erythræum, ubi cùm hinc aquis, inde hostili exercitu circũseptos se vidissẽt Deo plane diffisi, protervè, minaciterqué cum Moyse expostulare cæperunt, quod in præsentissimum mortis discrimen omnes adduxisset; an enim sepulchra, quæ corpora saltem tegerent; defuisse in Ægypto? an non satiùs futurum fuisse ibi servitutem, utut ærumnosam, servire, quàm hic morte longè crudelissima occumbere?

2. Ad locum, cui Mare nomen, ubi Moyses igni, divinitùs monstrati immissione amaras & aquas, & animos mitigavit.

3. In deserto Sin, ubi panes & ollas Ægyptias tumultuosè exposcentibus, præter incredibilem coturnicum copiam Manna insuper, cibus longè suavissimus & delicatissimus, è cælo est datus.

4. In Regione Raphidim, ubi petra virgæ Mosaicæ percussu vim aquarum ingentem effundens, sitim simul ac murmurationem extinxit.

5. Post discessum à monte Sina, obiter toto triduo continuatum, & contra Angelum in

nube præcedentem, & contra Moysen ductorem exortum est populi murmur, quod immisso divinitus incendio sopitum, paulò post vehementiùs recruduit, tumultuosa plebe pisces, pepones, cepas, & alia Ægypti sediriosè deposcente, hasque hortorum quisquilias Mannæ pani candidissimo & suavissimo anteferente.

6. Ob insinceram plerorumque speculatorum, quos Moyses ad explorandam Chananitidem miserat, relationem totis castris murmur ingens ac seditio concitata est.

7. Hanc alia haud paulò gravior excepit, quando Core, Dathano, & Abirone terræ hiatu, multisque aliis cælesti flamma absumptis tantæ stragis causam omnem in Moysen conjecêre.

8. In deserto Cades, ubi ad compescendum sitientis populi murmur rupes, virgâ Moysis iteratò percussa, aquas largissimas hominibus æquè ac jumentis propinavit.

9. Tandem non in Moysen modò, sed Deum ipsum sacrilegis vocibus insurrexêre, acerbè conquesti, quod ex Ægypto in vastam hanc & inhospitam seducti essent solitudinem, ubi nec aquæ potus, nec panis, nisi Manna, quod cibum vilissimum contemptim vocitabant, suppeteret.

2. *Quid ad montem Sinai deliquêre?*

Dum Moyses in monte quadraginta dies noctesque divino fruitur alloquio, populus

le,

le, tot tantisque DEO nominibus obstrictus, execrando idololatriæ crimine se contaminat, vitulum ex auro conflatum divinis adeò honoribus prosequendo.

§. III.
Hebræorum supplicia.

1. *Quinam primi ac singulatim DEO pœnas dedêre in illa solitudine?*

Nadab & Abiu Aaronis filii, qui, cùm ad thus adolendum ignem profanum, contrà ac DEUS præceperat, adhibuissent, cælesti protinus igne, velut fulmine afflati, illæsis omnino corporibus, vestibùsque, interiêre. Duo item lapidibûs, DEO sic jubente, sunt obruti, quorum alter lignis colligendis sabbatum, alter blasphemis vocibus supremum Numen violare est ausus. Præter hoc Maria Moysis soror quòd fratri obtrectâsset, fœdissimâ infecta est leprâ. Quin & Moysi ipsi ac Aaroni terræ illius fortunatæ ingressu est interdictum eâ solùm de causa, quòd subdubitârint, an DEUS populo tam ingrato ac rebelli aquas è petra daturus esset.

2. *Quæ Deus supplicia populo irrogavit?*

Diu quidem justissimum Numen, Moyse deprecante, vindicem cohibuit manum, sed eò demum pœna fuit gravior, quò tardior. Ac quidem ob idololatriæ crimen, in aurei vi-

tuli adoratione commissum, ad tria & viginti millia à Moyse, & Levitis, DEI honorem strenuè vindicantibus, contrucidati fuêre, aliis non paucis occulta peste sublatis.

2. Cum plurimi iter à monte Sina tribus diebus continuatum, prosequi recusarent, ignis in querulos & ignavos cessatores divinitùs emissus, extremam castrorum partem cum iis, qui itineris tædio ex omni tribu substiterant, absumpsit, majorem longè editurus stragem, nisi hanc Moyses precibus suis avertisset. Locus exinde: *Incensio* est appellatus.

3. Vix ultrice hac flamma restincta, multa millia cùm Mannæ subeunte fastidio, carnes gulosiùs appeterent, & coturnicibus, ingenti copia divinitus submissis, se sc ingurgitarent, ingluviem suam morte luerunt; unde loco illi nomen *Sepulchra concupiscentiæ* inditum.

4. Cùm post duodecim exploratorum è Chananitide reditum factiosus ille populus, desperata terræ divinitus promissæ possessione, in solitudine mori præoptaret, DEUS votum hoc ratum habuit, proindeque rebellibus denuntiari jussit, neminem ex omni bellatorum multitudine, qui vigesimum ætatis annum superasset, pedem in Palæstinam illaturum, sed quadraginta annorum spatio post longas viarum ambages in desertis Arabiæ occubituros, Josue duntaxat & Calebo, qui meticulosis animos addiderant, exceptis. Reliqui porrò ex-

plo-

ploratores decem ad aliorum terrorem & exemplum ſubita morte ſunt extincti.

5. Core, Dathan, & Abiron, attrociſſima in Moyſen & Aaronem conſpiratione conflata, cum domeſticorum, & conjuratorum turba omnique ſupellectili, vaſto terræ hiatu abſorbentur, eodemque tempore ducenti quinquaginta facinoris ſocii, dum thus parant incendere, incenduntur ipſi, flammiſque penitùs abſumuntur. Nec mitius actum cum eorundem fautoribus, tantam ſuorum cladem Moyſi palam exprobare auſis, quorum ferè quindena millia cum tentoriis, cæteriſque utenſilibus cæleſti incendio conflagrârunt.

6. Tandem, cùm querelarum & murmurationum nullus eſſet finis, DEUS peſſimam hanc viperarum progeniem ſerpentibus ignitis caſtigavit, quorum morſibus longè plurimi periêre Cæteris, qui ducti pœnitentiâ, delicti veniam petebant, præſens remedium attulit ſerpens æneus, ſublimi è pertica conſpicuus, cujus vel ſolo aſpectu lethaliter ſaucii protinus conſanuêre.

7. Sed nemo Hebræis toto illo peregrinationis tempore gravius nocuit, quam Balaam hariolus, quem cùm Balacus Moabitarum Rex ad Iſràélitas diris devovendos conduxiſſet, iſque nihilominus, & Angeli admonitu, & aſinæ, humana voce colloquentis, objurgatione, iiſdem vel invitus, DEO ſcilicet impellente, ite-

rum iterùmque bene precatus esset; Balaco indignissimè id ferenti, postmodum auctor fuit, ut per mulieres Moabitidas & Madianitidas eos ad lascivos primùm amores, dein ad idoli quoque Beelphegor cultum pelliceret. Et verò consilio iniquissimo exoptatus respondit eventus; longè plùrimis ad infandos amores & sacra traductis, in quos DEUS tam serverè animadvertit, ut exiguum intra temporis spatium quatuor ac viginti hominum millia vel peste, vel furca, vel gladio sint sublata.

CAPUT II.

De Judicibus post obitum Moysis usque ad Gedeonem.

§. I,

Josue.

1. *Quis post Moysis obitum populo Dei præfuit?*

Josue. Hunc Moyses ipse ex hac vita discessurus, præfecit populo, graviter severeque admonito, DEO ut fidem semper integram inviolatamque præstaret, ejusque mandatis sedulò obtemperaret. Supremò dein montis Nebonis vertice côscenso, postquam populo inde universo bene iterum precatus est, terramque illam, quam, Numine prohibente pede non potuit, oculis saltem obiit perlustravitque, sum-

mo

no omnium luctu & comploratione excessit corpore, quod protinus Angeli tumulo, in hanc usque diem incognito, intulêre.

2. *Qua ratione Josue filios Isràël Jordanem trajecit?*

Memorabili omninò prodigio; nam aquæ, utut maximè id temporis, exundantes cursum suum omnem usque eo inhibuere, dum populus universus sicco vestigio in adversam ripam evasit. 2584.

3. *Quo pacto urbs Jericho capta & expugnata est?*

Non armorum vi, sed cælesti iterum prodigio; nam ubi Josue DEI jussu Arcam Fæderis, clangentibus buccinis, per dies septem, ac die septimo septies circumferri jussit, muri munitissimi ad solum tubarum sonitum & populi vociferationem sponte sua omni ex parte corruerunt. 2584.

4. *Quid in expeditione, contra Regem Adonisedec suscepta memoratu dignum accidit?*

Gabaonitæ Josuen, artificioso mendacio circumventum, ad amicitiam secum paciscendam callidè induxerant; quapropter ab Adonisedeco, & aliis quatuor Regibus, tanquam hostes & transfugæ, junctis viribus oppugnati, suppetias à Josue petunt ac impetrant. Hic cum omni suo exercitu ad hostem, qua maxime potuit celeritate, contendens, secundo prælio

cum

cum quinque illis Regibus ſtrenuè dimicat veritus tamen, ne die jamjam in veſperum inclinante, nox ingruens hoſtes Hebræorum gladiis eriperet, ſingulari in DEUM fide ac fiducia fretus, ſolem tamdiu juſſit conſiſtere, quoad hoſtem internecione deleſſet. Dictum factum: ad hominis imperium, obſtupeſcente univerſa natura ſol ſubſiſtens diem horis ipſis quatuordecim producit, donec hoſte occidione occiſo, vicit, ac triumphum egit Iſràël. 2584 Joſue porrò Chananitide in reliquas Iſràëlis tribus diviſa, provecta tandem ætate è vivis exceſſit.

§. II.

Othoniel. Aod. Debbora, & Baracus.

1. *Quis Joſue demortuo, Rempublicam adminiſtravit?*

Poſt Joſue obitum aliquot annorum interregnum fuit, optimatibus ac Senioribus ad reipublicæ clavum ſedentibus; quo tempore Adonibeſec Chananæorum Rex à tribu Juda & Simeonis, ductore Calebo, acie victus, pedibuſque ac manibus mutilatus, talionis pœnam ſolvit; eodem, quo ſeptem antè Reges affecerat, mulctatus ſupplicio. Inde Iſràëlitæ urbes alias cepêre, alias vectigales fecêre, felices ſanè futuri, ſi in avita ſemper religione per-

perstitissent, qua deserta, deseruntur & ipsi à DEO & Chusano Mosopotamiæ Regi in captivitatem traduntur, è qua tamen eos, ubi resipuêre, victo ac cæso Chusano, eripuit Othoniel, è tribu Juda oriundus, qui populum rexit annis 40. usque ad annum mundi 2640.

2. *Quis Othonieli successit?*

Aod, qui Eglone Moabitarum Rege interempto, populum è durissima servitute exemit Præfuit annos octoginta usque ad annum 2720. Sub hæc tempora Samgar Hebræus sexcentos è Philisthæis, latrocinia & prædas agentibus, non aliis armis, quàm vomere instructus, interfecit.

3. *Quis tyrannicum Jabini jugum ab Hebræorum cervicibus depulit?*

Debbora, quæ vel imperio, vel certè consilio annis quadraginta cùm Baraco populum regebat; & Jachel, virili ambæ animo mulieres. Illa divino afflata numine (quippe Prophetis erat) Baracum, Hebræi exercitus ductorem contra Jabinum Channæorum Regem, qui Israëlitas ob restauratum idolorum cultum justa DEI permissione oppresserat, ad arma concitat, insigni de hostibus partâ victoriâ: Hæc Sisaram, summum rei militaris apud Jabinum Regem præfectum, ex acie profugum, hospitio excipit, haustuque lactis consopitum, trabali clave transfigit, sicque bello simul ac servituti finem imponit.

CA-

CAPUT III.

De Gedeone ejusque successoribus usque ad Samsonem.

§. I.

Gedeon.

1. *Quà ratione Gedeon Judex & ductor populi Israëlitici est renuntiatus?*

Mortuo Baraco & Debbora, Israëlitæ in pristina denuò scelera, cultumque dæmonum relapsi, Madianiticæ servituti addicuntur. Verùm dum tantis oppressi malis divinum implorant subsidium, DEUS Gedeonem popul Ducem, ac libertatis vindicem constituit. Quoc ubi Gedeon è cælesti internuntio cegnovit, nó ante provinciam sibi delatam accepit, quàn DEI sibi voluntas certioribus signis demon strata fuisset. Neque contentus miraculo, qu Angelus solo baculi contactu ignem è petr elicuerat, carnes & panes superimpositos exe dentem, geminum insuper prodigium non suâ quàm commilitonum causa à DEO poposcit; a primò quidem vellus ut ovillum, in area sub diali expansum, rore antelucano perfunderetur, terra omni reliqua prorsus intacta, dein verò ut hæc circumcirca madefieret, veller pænitùs sicco. Quo duplici ostento confirmatus imposito sibi oneri humeros subjecit. 276

2.

2. *Quos milites Gedeon adversùs Madianitas in aciem eduxit?*

Duorum & triginta millium exercitus in armis jam ſtabat, verùm DEUS numerum imminui voluit, ne victoriam ſuis tribuerent viribus Iſraëlitæ. Itaque præconis voce admoniti, ut, qui animo eſſent meticuloſo, abirent, ad duo & viginti millia à ſignis ſunt dilapſi; decem duntaxat millibus perſiſtentibus. Sed & hic numerus, DEO jubente, contrahendus erat, iique in hoſtem educendi, qui è vicino amne aquam, manu concavâ hauſtam, canum inſtar lingerent, quorum trecenti duntaxat erant, reliquis, qui proni flexis poplitibus biberent, domum remiſſis. *2768*.

3. *Quomodo Madianitæ victi ac profligati fuerunt?*

Nova prorſus atque inſolita bellandi methodo, nam Gedeon DEI juſſu trecentos hos milites non aliis armis, quàm ſuâ quemque tubâ & face, hydriæ incluſa inſtruxit. Sic armati, nocte concubia hoſtium caſtra cingere, datoque ſigno tubas pariter inflare, lagenas collidere, tediſque in altum ſublatis, vociferari cœpere, *Gladius Domini & Gedeonis!* Quæ omnia tantum hoſtibus terrorem incuſsêre, ut mutuis ſeſe cædibus ipſi conficerent trecentis illis militibus, ne exerto quidem gladio, tantùm hoſtiū cladem impunè aſpicientibus. *2768*.

§. II.

Abimelech, Jephte.

1. *Quæ Abimelechi fuit fortuna?*

Erat hic Gedeonis filius, qui parente è vivis sublato, principatum sibi arrogaverat. Hunc in finem septuaginta fratres, præter natu minimum, qui è tyranni manibus evaserat, obtruncari jussit. Verùm haud diuturna ejus erat dominatio, DEO justas à fratricida pœnas celeriter repetente. Dum igitur in oppugnatione urbis Thebes turri ignem admovere parat, una ex propugnantibus lapidis molaris fragmen tanta vi in tyranni caput dejecit, ut cerebrum diffluxerit. Ne tamen manu mulieri interiisse diceretur, armigero se jugulandum præbuit. 2803.

2. *Quis huic in præfectura successit?*

Thola, & huic Jair, quo jus dicente, populus nova iterum servitute ab Ammonitis & Philisthæis premi cæpit.

3. *Quis populum denuò in libertatem vindicavit?*

Jephte, proximus in prætura successor. Hic signa cum hoste collaturus vovit DEO se immolaturum, quidquid, relatâ victoriâ, domum revertenti primum occurrisset. Occurrit prima omnium filia unica, parenti victoriam gratulatura. Stetit promissis heros, ac filiam elapsis, quod unum rogaverat, binis mensibus

col-

collum ultrò porrigentem ſuamet obtruncavit manu. 2849.

4. *Quinam à morte Jephte ad Samſonem uſque Reip: gubernacula tenuêre?*

Abeſan, Ajalon, & Abdon, de quibus nihil ſingulari dignum memoriâ ſacræ tradunt Literæ.

CAPUT IV.

De ultimis 3. Judicibus, Samſone, Heli, & Samuele.

§. I.

Samſon.

1. *Quis populum Hebræum Philiſtinorum ſervitute liberavit?*

Samſon, qui jam inde à puero DEO conſecratus, Nazaræorum ritu intonſam aleercæſariem vinòque & omni potu inebriante abſtinere divinitus jubebatur.

2. *Num hic Philiſthæos acie, apertoque Marte profligavit?*

Haud iſtud quidem; varias tamen clades, DEO impellente, unus ipſe ſolùſque iis contulit. Ac primo quidem trecentarum, quas cepit, vulpium lingula paria, inter ſe colligata, annexis ad caudas tedis ardentibus, in Philiſthæorum ſegetes jam maturas immiſit, graſſante latè flamma, & vineas inſuper ac oliveta depaſcente.

3. *Quâ via è manibus Philisthæorum qui captivum abduxerant evasit?*

Cùm viris Juda tantum non esset animi, u[t] minacia Philisthæorum postulata rejicerent, Samsonē iis vinctum tradidêre, ob incensas se[-] getes pœnas daturum. Quem dum Barbari successu ovantes, velut feram retibus implica[-] tam, secum abstrahunt ruptis repentè funibus & arreptâ, quam fortè jacentem viderat, asin[-] maxillâ, mille omnino Philisthæos trucidat, cæ[-] teris fugâ dilapsis. Inde labore simul sitiqu[e] confectus, fontem, ex ipso adeò maxillœ den[-] te molari, inaudito prodigio ubertim proflu[-] entem, fusis ad Deum precibus impetrat.

3. *Quid in urbe Goza memoratu dignum gessit?*

Ibidem pernoctanti novas iterum insidi[-] ās parant Philisthæi, præclusis omnibus eva[-] dendi viis. Qua de re divinitus edoctus Sam[-] son, media nocte consurgit, portæque fores ge[-] minas, cum postibus revulsas, ad vicini mon[-] tis verticem humeris deportat.

5. *Quibus demum artibus Philisthæi Samsonem circumvenêre?*

Fraude atque insidiis Dalilæ, quam amor[e] insano deperibat. Hæc precibus, lachrimis blanditiis amasium urgere non destitit, quoa[d] fassus tandem est. robur suum omne in crini[-] bus residere, quibus proin dormienti detor[-] sis,

is, captus ab hostibus, & oculo utroque est orbatus. 2898.

6. *Quas hic pœnas tandem de Philisthæis sumpsit?*

Horum primoribus ad solemne sacrificium & epulas congregatis; Samson ludicrum daturus spectaculum producitur. Dum cæco huic ludioni ab omnibus certatim illuditur, hic implorata Dei ope, qua pristinas sibi vires reddi petiit, columnas geminas, quibus tota incumbebat ædificii moles, utrâque prehendens manu, tam validè concussit, ut domo pænitùs subversa, se, & quotquot spectatum, confluxerant, communi ruina oppresserit, simulque finem diuturnæ servituti attulerit. 2899.

§. II.

Heli, & Samuel.

1. *Quid de Heli sacer codex meminit?*

Is Pontificis simul ac Judicis munere fungebatur, cui duò erant filii, Ophni & Phines Sacerdotalis ambo officii adjutores, sed enormibus uterque sceleribus & sacrilegiis infames; nam & partem ex iis, quæ offerebantur sibi decerpere, oblaturis, & quod optimum electissimùmque erat, vi præripere non dubitârunt. Connivebat interim parens, vel certè leniùs, ac scelerum exigebat atrocitas, delinquentes castigabat.

2.

2. *Quæ idcirco pœna huic solvenda erant?*
Ut Hebræi, à Philisthæis nuper profligati, felicioribus auspiciis pugnam redintegrarent, Arcam, divini oraculi sedem, in castra secum attulerant, propiore, atque adeò propitio magis Numine dimicaturi. At secus evenit; nam occisa Hebræorum triginta millia, Arca ab hoste capta, cæsi Ophni, & Phinees, Heli ipse, nuncio funestæ cladis accepto, è sella corruens, subitò est extinctus. *2939.*

3. *Quis post Heli interitum populo præfuit?*
Samuel vates sanctissimus. Hic nihil antiquius duxit, quàm ut populus offenso cum Numine rediret in gratiam. Igitur comitia, in Maspha celebranda, edicit, ubi cætui universo mentem suam pluribus exponit, piaculari indicto sacrificio. Nec inobsequentem habuit populum, quippe qui ejurato idolorum cultu, DEO totum se dicare seriò decreverat. Necdum dimissa erat concio, cum Philisthæi, hac maximè occasione utendum rati, inermem turbam armati aggrediuntur. Verùm Samuel & prece & sacrificio novas è cælo suppetias impetravit, horrenda videlicet tonitrua, ignes & fulmina, quibus hostes territi & in fugam acti atque ab insequente populo ingenti clade sunt affecti. *2960.*

4. *Quid captâ Domini Arcâ factum?*
Ad hanc remittendam DEUS Philisthæos gravissimis calamitatibus compulit, pestilitate se-

vissi-

vissima fœdisque ulceribus homines, agros verò immensa murium copia depascente. Itaque Arcam plaustro novo, cui trahendo binas vaccas, vitulos recens enixas, junxerant, impositam, sine itineris duce & rectore cum anathematis dimittunt. Hæ recto tramite Israëlitarum regiones petunt. Cùmque urbem Bethsames attigissent, incredibile dictu est, quanto populi plausu ac lætitiâ Arca sit excepta. Sed continuo gaudia hæc gravior intercepit luctus, viris septuaginta è primoribus, è plebe verò permiscua quinquaginta millibus repentina morte sublatis, quod Arcam curiosiùs inspicere sint ausi.

5. *Cur dignitas judiciaria cum Samuele exspiravit?*

Cùm Samuel filios reliquisset à paterna pietate, atque integritate omnino degeneres, ansam inde arripuit populus Regem postulandi, qui aliarum gentium instar, belli pacisque temporibus ipsos regeret. Quorum desiderio Samuel, consulto priùs Numine, annuit.

Animadversiones Ad quartam Historiæ Biblicæ partem.

1. *Quanam quarta hac mundi ætate Reipublicæ Israëliticæ forma erat & conditio?*

Cùm DEUS populi Duces, rectoresque ut plurimùm ipse designare, iisdemque, quid facto quidve cauto opus, singulatim dictare consueverit, regimen illud nec Monarchicum, nec Aristocraticum, nec Democraticum, sed rectiùs Theocraticum dixeris. Ad populum vero quod attinet, omni euripo mutabilior erat: jam enim affluente rerum copia, in omnia scelera effundebat; jam reflante adversitatum vento, ad DEUM, bonorum omnium Oceanum, se recipiebat; jam Regum & gentium vicinarum perversos mores, Deosque sectando in servitutem est traditus. 1. Chusano, 2. Egloni, 3. Jabino, 4. Madianitis, 5. Ammonitis, 6. Philisthæis. Jam pœnitentia duce, ad DEUM & meliora conversum, servitute iterum exemit. 1. Othoniel, 2. Aod, 3. Debbora cum Baraco, 4. Gedeon, 5. Jephte, 6. Samson, omnes divinitus excitati, cælestibùsque idcirco præsidiis & armis instructi.

2. *Quis per reliquum terrarum orbem tunc status erat?*

Regnum Assyriorum & amplitudine, & potentia cæteris omnibus præstabat. Regia sedes Ninive erat, ubi Assyrii, Reges dicam, an ventris mancipia, genio unicè indulgebant. Cultus veri Numinis mundo fermè toto exulabat, regnante ubique idololatria. In hac tamen tenebricosissima pudendorum scelerum nocte lucidissimi instar sideris resplenduit, ex

miæ

iæ prorsus fortitudinis & patientiæ radios
uaquaversum diffundens, Job Esavi prone-
os, è rigione Hus, Arabiæ contermina ori-
ndus.

3. *Cur Deus populum Israëliticum tot annorum intervallo per desertas inviasque solitudines circumduxit?*

Cùm ut toties, tamque proterve obmurmu-
ntes castigaret, tum ut hostes, quemadmo-
um scelerum suorum mensuram paulatim com-
everant, ita, pœna pari passu eos insequente,
edetentim attererentur.

4. *Cur Deus Moysis corpus in sepulchro prorsus ignoto condi voluit?*

Ut populo illi, ad idololatriam longè pro-
ensissimo, occasionem omnem præriperet, di-
nos Moysi honores decernendi.

5. *Quænam erant 12. tribus Israël?*

Hæ à decem Jacobi Patriarchæ, & duobus
sephi filiis nomen & genus traxêre, videli-
t, 1. tribus Juda, 2. Beniamin, 3. Simeon, 4.
an, 5. Nephthali, 6. Gad, 7. Aser, 8. Issa-
ar, 9. Zabulon, 10. Ruben. 11. Ephraim, 12.
anasse, è quibus Manasses patruo suo Levi,
sacerdotalia munia speciatim delecto; Ep-
aimus verò Josepho parenti est subrogatus.

Quando & à quo duodecim his tribubus terra illa promissa fuit divisa?

Tribui Ruben & Gad cum dimidia tribu Ma-

naſſe terra trans Jordanem à Moyſe; reliqu
verò tribubus cis Jordanem à Jóſue eſt aſſign
ta. Sola tribus Levi, quæ, utpote ad ſacra ri
curanda divinitus deſtinata, agros colere n
poterat, nullam terræ portionem accepit, ſ
reliquis tribubus, ut pietatem ubique ſerere
permiſta, frugum omnium decimis, primiti
& iis, quæ DEO offerebantur, largè ſuſtent
batur, attributis ad habitationem urbibus oc
& quadraginta, è quibus ſex aſyli jure donat

PARS V.

Reges Hebræorum uſque ad captivitatem Babylonicam.

Hic memorandus eſt. 1. Rex Saul, 2. Dav
3. Salomon, 4. Reges Iſràél, 5. Reges Jud

CAPUT I.

Rex Saul.

§. I.

Saulis res geſtæ, ejuſque repudiatio.

1. *Qua ratione Saul ad Regiam dignitatem eſt evectus?*

Cùm Samuel DEO jubente jus Regis, ſeu
tiùs

ùs regii juris abusum, malorumque & oneum, quæ regio sub dominatu exantlanda essent, iadem populo prænuntiasset, nec tamen is à ege petendo desisteret, Saulem DEUS destiavit, habitu & majestate inter cæteros emientem, quem Samuel Regem inunxit, cùm aissos Cis parentis sui asinos conquisiturus, atemque hac de re consulturus, ad se diverasset. 2962.

2. *Quos præcipue hostes Saul sibi infestos habuit?*

Philisthæos, & Amalecitas, Hebræo semper omini longè infensissimos. Philisthæi à Joatha, ejusque armigero, facto repentè in cara impetu, magno primùm terrore completi, am dissipatis odinibus, mutua se cæde conucidare, ac demum à superveniente Saule iso pænitus profligari cæperunt.

. *Quem exitum habuit expeditio contra Amalecitas suscepta?*

EUS Sauli per Samuelem Prophetam denuniari jussit, ut Amalecitis, qui scelerum suorum imjam explessent mensuram, bellum inferret. De victoria ne dubitaret; id tamen caveret, de ræda & exercitu hostili ne quid reliqui faeret, sed pecora æque ac homines cum supelectili universa igni ferròque deleret. Vicit aul hostes; at se ipse ut vinceret, Deòque ubmitteret, imperare sibi haud potuit, Rege

Agago ad triumphum credo præda verò optimore ad sacrificium, contrà ac DEUS mandaverat, reservata.

4. *Quid DEUS Regi contumaci, ac refractario per Samuelem denunciari jussit?*

Præstabiliorem omni victima esse obedientiam, quam quia arrogante contumacia abjecisset, ipsum quoque à DEO abjectum, Regemque alium meliorem & obsequentiorem eidem suffectum iri. Mox Samuel Agagum pingvissimum, ad se adductum, suâpte dexterâ in frusta concidit.

5. *Quem DEUS Regem in Saulis locum subrogavit?*

Davidem, Isai filium natu minimum. Hunc dum annum ageret circiter vicesimum, atque ad eam diem pascendis parentis sui gregibus operam daret, Samuel rure accitum, paternis in oppido Bethlehem privatos intra parietes, ne res Sauli suboleret, Regem inunxit. 296.

§ II.

Saulis, à DEO reprobati, facinora.

1. *Quid Saule factum, ex quo David Rex est inauguratus?*

Dum hic Divino impletur & agitur spiritu, atque illum

illum genius, humori melancholico permixtus, in furorem sæpe agit, ac propè ad insaniam redigit. Malo huic strenuum ac præsens remedium allaturam sperant musicam, igitur in citharedum inquiritur; nec alius magis idoneus est inventus Davide; qui proin è pascuis ad aulam accersitus, svavi vocis ac fidium concentu turbulentos animi motus mirè sedavit, Regi exinde acceptissimus.

2. *Quid de gigante Goliath memorandum?*

Cùm Philisthæi novo iterum bello Hebræos lacessèrent, exercitus uterque edito in colle vicina locabat castra. Inter barbaros Goliath præcipuè eminebat & mole corporis, & armorum pondere, & nimia ferocia planè gigas. Hic per dies 40. virum sibi ex omni Israëlitarum numero sisti quotidie iterata provocatione postulat, qui singulari secum certamine de rei summa decernat. At nemo unus erat, qui cum immani hoc monstro pedem conferre auderet, donec tandem David, fortè fortuna à parente cum commeatu ad fratres missus, cum thrasone hoc in arenam descendere animum ultro induxit. Factâ igitur à Rege aleæ tentandæ potestate, non nisi armis pastoritiis, baculo, fundâ, & quinis è torrente lapidibus instructus, adversùs hostem procedit, moxque fundâ circumactâ, lapidem vi tanta librat in Goliathi frontem, ut carnea hæc moles ingen-

ti

ti cum fragore in terram præceps rueret. Jacenti ac palpitani caput gladio, ex adverſari vagina educto, confeſtim præcidit victor, ſummo ubique exceptus plauſu, & ſecunda populi gratulantis admurmuratione. Verùm unde David ſummam inire debuerat gratiam, inde maximam ſibi conflavit invidiam, à Saule ipſo, cujus thronum vel capitis periculo ſtabilierat, indigniſſimè divexatus.

3. *Quas Saul Davidis vitæ inſidias ſtruxit?* Hunc ut è medio tolleret, nullum non lapidem movit. At 1. quidem priſtino illo furoris æſtro correptus, Davidem, citharâ mali huic remedium afferre parantem, lanceâ ſemel atque iterum appetiit, confixurus haud dubie fidicinem, niſi hic modò capitis declinatione, modò celeri fuga ictum fruſtraſſet.

2. Filiam ſuam Davidi eo demum pacto nuptui daturum ſe recepit, ſi centum Philiſthæos jugulaſſet, ſpe fretus, fore, ut ipſe prior occumberet. Verùm is ducentis eorum cæſis Micholem, invito licet ſocero, uxorem duxit.

3. Davidis domum de nocte militari undique corona cingi juſſit, ut die illuceſcente captivum adducerent. At Michol impios parentis conatus eluſura, maritum nocte intempeſtiva per feneſtram fune dimiſit, ac ne facultas ei tempusque deeſſet, quo in tutum ſe reciperet, ligneum hominis ſimulacrum ad fallendos milites in lecto repoſuit. 4.

4. Cùm Saul Davidem ad Samuelem confugisse intellexisset, missis illico satellitibus aliis atque aliis fugientem intercipi, vinctumque ad se perduci jussit. At enim, pedem hi in ædes Prophetæ intulerant, cùm mox divino afflati Spiritu, non jam vincula, sed oracula pro-nere incipiunt. Quod ipsi quoque Sauli, paulò post supervenienti evenit, è sanguinario parricida in Prophetam fatidicum repentè mutato.

5. Saul Davidem, per desertas solitudines, montes & sylvas oberrantem, valido cum exercitu est insecutus, junctis eum viribus oppugnaturus, suamque in potestatem, redacturus. Sed irritæ fuêre hæ omnes molitiones, DEO Davidem cælestibus ubique firmante præsidiis.

4. *Qui verò tot inter adversa se gessit David?*

Ut virum pium, patientem ac magnanimum decet. Vitam ut plurimùm fugiendo servavit. Ac primò quidem, ad Samuelem Prophetam, dein ad Achimelechum Sacerdotem, inde in desertum est digressus. Ubi quam aspere ac inhumaniter à Nabalo, tam prolixè comiterque ab ejus uxore Abigail est tractatus. Tandem cùm apud populares suos nusquam securo esse liceret, ad ipsum Philisthæorum Regem Achis confugit, qui urbem Siceleg habitandam concessit. Nec deerat Davidi occasio Saulem, hostem suum juratum, perdendi, tunc præcipuè, quando Regi ad eum, quò se ipse recepe-

rat,

rat, ſpecum fortè divertenti, cum caput potuiſſet, nonniſi clamydis regiæ particulam præſecuit: aut quando intempeſtæ noctis ſilentio in caſtra, ipſumque adeò Regis tabernaculum Abiſai comite, ingreſſus, haſtam ſolam cum aquæ ſcypho dormienti abſtulit. Quo comperto, Saul propenſiſſimum in ſe Davidis animum perſpexit quidem; nec tamen deſtitit inſontem perſequi.

5 *Quo tandem mortis genere Saul occubuit?* Dum hic in pugna cum Philiſthæis inauſpicatò inita, grave vulnus accepiſſet, ne moriturо hoſtis inſultaret, adſtantem rogavit armigerum ferro ut ſe perimeret. Quo impium obſequium averſante, ſuus ipſe carnifex, in enſem præ deſperatione incubuit. Hujus mortem non minore luctu David, quam gaudio Philiſthæi ſunt proſecuti, qui demortui caput, cervicibus abſciſſum, per urbes ſuas omnes, velut in triumpho circumtulêre, cadavere è muro Bethſan ad ludibrium ſuſpenſo, quod tamen Jabeſitæ de nocte ſublatum, publico urbis luctu terræ mandârunt, Davide officium, curando funeri impenſum, prolixè laudante, ac remunerante. *2979.*

CAPUT II.
De Rege Davide.
§. I.
Davidis præclara initia, ejusque lapsus.

1. *Quando David regni possessionem adiit?*

A Saulis obitu, consulto priùs Numine, cum uis Hebronem commigravit, ubi anno ætatis rigesimo Rex palam inunctus, annos septem um dimidio soli Tribui Judæ præesse cæpit, sbosetho, Saulis filio, reliquis 11. Tribubus mperante, quo per sicarios interempto, tanlem totius Israëlis, id est, 12. Tribuum Rex nauguratus est David.

. *Quibus firmamentis, præsidiisque Imperium suum stabilivit?*

Pietatis præcipuè, ac religionis cultu, & otimorum administratorum delectu. Pietatis pecimen planè eximium dedit in translatione Arcæ. Erat hæc à pluribus jam annis exul uasi, & propè neglecta; itaque eam David Hierosolymam, quam profligatis Jebusæis, reni sedem constituerat, transferendam curavit, naximo populi concursu gratulatione; quam amen ex improviso interturbavit repentinus Ozæ interitus, vel quòd Arcam, à solis alioqui

Sa-

Sacerdotibus tangendam, attrectasset Levita vel quòd eandem, humeris ex lege imponendam, plaustro admovisset, non sine lapsionis periculo, quod dum propulsare tentat, subitò exspiravit. Perculsus eo casu David, ausus non est Arcam in suam referre domum; sed in æde Obededom Levitæ deduci jussit, maximo ejusdem bono atque emolumento. Quod ubi nuntiatum est Regi, trimestri exacto, Arca repetitur, solemniore pompa, & apparatu longè magnificentissimo, non jam plaustro, sed Sacerdotum humeris destinatum ad locum deportanda, ubi Rex ipse regia veste posita, ac lineâ Ephod dictâ, indutus, Arcæ præsultabat, insultante incassum Michole, superba conjuge sua.

3. *Quæ bella gessit David?*

Postquam Israëlis totius Rex salutatus, ac tertiùm est inunctus, Hebrone Hierosolymam cum valida suorum manu contendens, Sionis arcem, prope inexpugnabilem, pulsis inde Jebusæis, occupat. Mox armis in Philisthæos conversis, de his geminam, sed multò illustriorem de se reportat victoriam, dum aquam, è cisterna Bethlehemitica à tribus viris fortissimis perrupta Philisthæorum statione, allatam noluit bibere, sed in omnium conspectu effundens, DEO libavit. Ad reliquos subinde Israëlitarum hostes debellandos progressus, Moabitas, Idumæos, Ammonitas, & Syros in ditionem

nem

Bibl. Jag.

tem suam redegit, stipendio, quod tot jam annis Hebræi pendere cogebantur, ipsis imposito; unde auri, argenti, ærisque vis propè immensa ad futuram templi fabricam est collecta.

4. *Quænam origo fuit belli adversùs Ammonitas suscepti?*

Miserat Rex David ad Hanonem, Ammonitarum Regem, Legatos, qui pro mutua amicitia mærorem, ex parentis obitu conceptum, abstergerent. Verùm hic viros honestissimos pro speculatoribus habitos, Procerum instinctu dimidia parte barbæ & capillitii attonsa, vestibùsque ad summum opprobrium mutilatis, remisit. Hanc injuriam, contra jus gentium Legatis illatam, ulturus David, Ammonitas cum subsidiariis Syrorum copiis, ingenti clade iterũ iterùmque illata, profligat, urbemque eorum regiam Rabbam solo æquat, incolis, accolisque crudeli quidem, digno tamen tot tantisque sceleribus supplicio affectis.

5. *Qua occasione Rex ille pientissimus ad nefarium adulterii, & homicidii scelus est inductus?*

Otio & incautiore fæminæ aspectu; cùm enim post epulas ac meridiationem in solario domûs regiæ otiosus deambularet, in Bethsabeam, eximia pulchritudine fæminam, oculos conjecit. Ex quo aspectu, veluti scintilla, vetiti amoris incendium longe tristissimum est exor-

xortum, non nisi copiosis pænitentiæ lachrymis restinguendum. David porrò dum adulterii crimen occultare parat, novo, eòque majore scelere cumulavit, innocentis nempe Uriæ cæde, quem in oppugnatione urbis Rabbæ loco pugnæ iniquissimo exponi, atque à suis deseri jussit Ammonitarum telis conficiendum.

§. II.

Davidis pœnitentia, & vitæ exitus laudatissimus.

1. *Quando, quave ratione David cœpit resipiscere?*

Ut primùm filius, in adulterio susceptus, hanc lucem aspexit, adest mox Nathan Prophetes, à DEO missus, propositâque oviculæ raptæ parabola, Davidi gemini sui sceleris atrocitatem vehementer exprobrat, eidemque, crimen admissum ingenti cum dolore fletuque confitenti ac detestanti, culpæ quidem gratiam facit; non item pœnæ multiplicis, idcirco subeundæ, quam non modò non recusavit, sed libenti etiam animo suscepit David. *2999*.

2. *Quænam erant hæ pœnæ?*

1. Mors filii è Bethsabea suscepti, pro cujus vita proroganda multas preces & lacrymas parens fudit. 2. Ammonis filii cædes, ab Absalomo patrata. 3. Absalomi adversùs parentem rebellio.

3. *Quid Absalomum ad tantum scelus impulit?*

ısana regnandi cupiditas degenerem filium eò
degit, ut Patrem solio & vitâ deturbare de-
reverit. Quare contracto ingenti exercitu,
d urbem regiam Hierosolymam occupandam
roperat; unde tamen præmonitus David,
udis pedibus, flens, & operto capite, reo-
ım more, fuga cum suis se proripuit. Fugi-
ntem Semei, perfrictæ frontis homo, non sibi-
s modò & convitiis, sed lapidibus appetit,
ım atrocem injuriam morte haud dubiè luitu-
us, nisi Rex mansuetissimus, justissimam DEI
erientis manum hic quoque agnoscens, sub-
ıisseque deosculans, suorum impetum cohi-
uisset.

. *Quem tandem impius Absalom perduellionis suæ fructum tulit?*

Viginti suorum millibus cæsis, cæterisque in
ıgam actis, dum ipse quoque, mulo insidens,
x hostium manibus tentat evadere, capillis
ımosæ quercui implicitis, cælum inter ac ter-
ım hæsit medius, quem Joab, re intellecta,
onfestim accurens tribus lanceis confodit.
Hanc filii sui perditissimi mortem, non tam præ-
entem hanc, quàm æternam illam, David a-
erbissimo luctu, ejulatione & lacrymis prose-
uebatur, quas Joab omni licet eloquentiæ vi
dhibita; abstergere vix potuit.

5. *Cur lues pestifera Israëlis Regnum invasit?*

Ob gravia populi delicta justa DEI permissione factum est, ut David non sine vanitatis & arrogantiæ nota universum bellatorum numerum iniri juberet. Quapropter DEUS & hanc Regis, & multò graviores populi noxas castigaturus, misso Gade Propheta, optionem facit aut famis triennis, aut belli trimestris, aut triduanæ pestilentiæ eligendæ. Quam ultimam cùm præoptasset David, tridui spatio septuaginta hominum millia interiere. 3017.

6. *Cuinam David ante suum è vita discessum regni gubernacula tradidit?*

Salomoni, viginti & ampliùs annos nato, excluso Adonia, qui, cùm & nascendi prærogativâ, & optimatum quorundam subsidio fultus nixus, regnum affectasset. & hôc, & vitâ ipse est privatus. David portò anno regni sui quadragesimo, ætatis septuagesimo vitam cum summa gloria posuit, successore Salomone sanctissimis monitis instructo. 3019.

CAPUT III.
De Rege Salomone.
§. I.
Salomon Regum sapientissimus.

1. *Quæ Regni ejus fuêre initia?*

Longè auspicatissima, sedente ad Imperii clavum

um ipsâ Sapientiâ, quam ille, jussus à DEO, uod vellet, petere, elegit præ divitiis & gloia; quæ tamen ambæ, velut pedissequæ domiiam illam suam secutæ, Salomonem mortalium mnium felicissimum reddidêre. 3020.

Ecquodnam sapientiæ hujus specimen sacri fasti commemorant?

Cùm duæ mulierculæ, quarum utraque inantem vivum sibi vindicabat, mortuũ verò & b alterutra in lecto oppressum, utraque abjuabat, ad Salomonem provocâssent, Rex litem anc, oppidò intricatam, ex ipsius naturæ inicio ac testimonio diremptures, infantẽ vivum ladio dissecari medium, & utrique partem dai jussit. Hìc verò mox matrem natura proidit; quæ enim infantem dividi postulabat, ıpposititia, quæ autem vivum servari petiit, ıater vera judicata est.

Quo præcipuè monumento Salomon nominis sui memoriam immortalitati commendavit?

Magnificentissimâ illa Templi toto orbe ceeberrimi structurâ, quam anno regni sui quar-), ab orbe condito ter millesimo, vigesimo ertio moliri cæpit, ac septimo post anno ad faigium perduxit, ducentis & ampliùs homium millibus hac in fabrica occupatis, è quius Israëlitarum triginta millia, proselytorum,

qui

qui ligna & lapides parabant, octoginta, bajulorum septuaginta millia, operis Præfectorum tria millia & sexcenti, non annumerat tot hominum millibus, quos Hiram Tyri, & Pharao Ægypti Rex submiserat. Tanta porrò arte atque industria ligna & lapides præparabantur, ut sine instrumentorum fabrilium usu, ac strepitu jungi inter sese postmodum aptarique potuerint.

4. *Num ratam Deus, gratamque habuit, operis hujus molitionem?*

Ut cùm maximè: id quod in solemni templi hujus dedicatione gemino miraculo comprobavit, quando & nebula, DEI præsentiam testata, non sine lucida caligine sacram ædem implevit, & ignis cælo delapsus, holocausta & victimas paratas combussit. Tenuit hæc solemnitas septem dies, temporis intervallo mactata boum viginti duo, arietum centum & viginti millia.

5. *Quid Reginam Sabæ Jerosolymas ad Salomonem invisendum accivit?*

Admiranda illa Salomonis sapientia iuxta magnificentia, quæ in ore atque sermone omnium percrebuerat. Hanc igitur exploratura coràm & periclitatura, magno cum comitatu Hierosolymam appulit. Cumque templi ac regiæ domûs majestatem, sacrificiorum

ma-

magnificentiam, mensarum apparatum, servorum disciplinam, atque alia hujusmodi; præcipuè verò summam Regis in ænigmatis ac difficilimis quæstionibus enodandis sapientiam perspexisset, attonita ac pœnè stupore correpta, fateri non dubitavit, minora longè esse, quæ priùs auribus, quàm quæ nunc oculis usurpasset.

§. II.

Salomon è sapientissimo insipientissimus.

1. *Quibus tandem præstigiis Regum sapientissimus usque adeò infatuatus est?*

Amor mulierum insanus Regem illum, tam pium antehac & sapientem, vergente jam ætate, eò tandem dementiæ adegit, ut qui vero prius Numini templum augustissimum incredibili sumptu erexerat juvenis, jam senex, ne mulierculis displiceret, vanis dæmonum simulacris delubra & aras non excitârit tantùm, sed thus quoque ac victimas ipsis obtulerit, non jam Rex, sed abjectissimum Veneris mancipium.

2. *Num DEUS hanc, tantam impietatem inultam dimisit ac impunitam?*

Haudquaquam; nam ubi Salomon effrænatis suis

is cupiditatibus habenas laxando, ſapientiam pietatem, pudorem, gloriam, exiſtimationem robur mentis & corporis, valetudinem, divitias, fructus annuos propè immenſos, totqu inſuper tributa & vectigalia, exactionibus acerbiſſimis extorta, fædè ac impiè diſſipavit tandem DEUS poſt iteratas monitiones, ſeveramque ingratæ mentis exprobrationem, non tantũ regni ſciſſionẽ, decemque tribuũ defectionem ei denuntiari juſſit; verùm etiam hoſtes infeſtiſſimos, extraneos æquè ac inteſtinos contra ipſum ſuſcitavit. Inter quæ calamitatis publicæ præludia Salomon vehementi triſtitia, luctu & angore, multiſque corporis & animi morbis, quos intemperantia peperit, confectus anno ætatis ſexageſimo, regni quadrageſimo, i excesſit è vita, ut ancipitem de ſalute ſua conjecturam reliquerit poſteris; cùm ſacri annales, qui crimina ejus graviſſima recenſent, nunquam, meminerint pœnitentiæ.

3. *Quis, Salomone defuncto, regni erat ſtatus*

Quod ad eam diem unicum erat, in duo p ſtea eſt diviſum, Judaicum nempe & Iſràëlicum. Illud Roboamus, cæterique Davidis poſteri: hoc Jeroboam Ephraïmita primùm, t diverſarum Tribuum Reges adminiſtrâru Sciſſioni, præter paterna ſcelera, cauſam præbuit Roboami imprudentia; hic enim pop

no

omine rogatus à Jeroboamo, ut duriſſimum ributorum jugum, à Salomone impoſitum, mi-ueret, rejecto ſeniorum conſilio, ex juniorum ententia, ſuperbè, minaciterque reſpondit. Quibus verborum aculeis exulcerati jam antea nimi tantopere exaſperabantur, ut decem o-nnino Tribus, Salomonis ſtirpem execratæ, egnum Jeroboamo detulerint, duabus dunta-at Tribubus Juda, & Beniamin Roboamo ad-hærentibus. Nos de Iſràëlis primùm, tum de Regibus Juda agemus.

CAPUT IV.
De Regibus Iſràëlis.

Horum 19. numerantur, ſceleratí ad unum o-nnes, & impii idolorum cultores, qui Regnū ſràël obtinuêre annis ferè ducentis quinqua-ginta quatuor. Nos hic 1. percenſebimus novem Reges uſque ad extirpationem impiæ tirpis Achab. 2. Reliquos decem uſque ad e-verſionem Regni Iſràëlitici.

§. I.
Novem Reges Iſràëlis uſque ad extirpationem impiæ ſtirpis Achab.

1. *Quomodo primus Iſràëlitarum Rex Jeroboam Regnum adminiſtravit?*

Ut nemo pejus; quippe, per Religionis, quæ regnorum omnium basis est firmissima, eversionem thronum sibi stabiliendum duxit; veritus enim, ne Israëlitæ ad stata solemnia Hierosolymam confluentes, ad regnum Juda paulatim deficerent, illuc sacrorum causâ eos proficisci vetuit. Ac ne templo, arisque & sacrificiis carerent sui, duo delubra in præcipuis regni urbibus excitavit, vitulumque aureum utrobique adorandum proposuit, Sacerdotes non de tribu Levi, sed vili plebecula delegit, festo dies, ritus, sacrificia instituit; atque ita, dum nova religionis specie, pessimis artibus introducta, regnum firmare voluit, illud planè perdidit; imperio dejectus & vitâ, æternaque idcirco infamiâ notatus. cùm annis regnâsse duobus & viginti necdum completis.

2. *Quis Jeroboamo successit?*

Nadab filius, paternæ impietatis æmulus quem anno post altero Baasa Israëlitici exercitûs ductor, de tribu Issachar oriundus, per insidias interemit, & hac cæde, imò universæ stirpis Jeroboamicæ excisione aditum sibi ad regnum munivit, quod annis tribus ac viginti pessimè administravit. Nec Ela filius parente suo melior fuerat, quem, cùm vix annum secundum regnando inchoâsset, Zambri, equestris turmæ ductor, cum tota Baasæ familia extinxit.

3. *Quamdiu regnavit Zambri?*

Iunc Amri ſeptimo poſt die, quàm regnum in-aſerat, in urbe regia Therſa obſeſſum, eò fu-oris ac deſperationis adegit, ut ſe, ſuosque u-à cum domo regia combuſſerit, hac ratione corpus atrocioribus, quæ ſceleſtus parricida npendere ſibi noverat, tormentis, & regias pes æmulo prærepturus. Exuſtâ regiâ, belli ci-ilis exarſit incendium, his Amrium, illis Theb-ium Regem poſcentibus, donec Amri, com-etitore violenta morte ſublato, ſolus rerum otitus, regni ſedem Samariam tranſtulit, ubi nno imperii duodecimo vitam ſceleratè actam ari exitu concluſit.

4. *Quis ab Amri obitu Regni habenas moderatus eſt?*

Achab, Amri parentis ſceleratiſſimi ſceleratior ilius. Hunc jam ante à patre impio deprava-um, ad omne facinus impulit uxor longè im-iiſſima Jezabel, fruſtra reclamante ac dehor-ante Elia Propheta ſanctiſſimo: qui cùm nec nonitis, nec prodigiis cæleſtibus quidquam roficeret, tandem DEI juſſu tam Achabo ipſi, quam nefariæ ejus conjugi, totique poſteritati xcidium denuntiat: & Achabi quidem ſan-uinem lincturos canes; Jezabelis verò cada-ver in prædam iiſdem ceſſurum. Nec aliter venit, ac vates prædixerat: nam Achab anno

regni

regni vigesimo secundo in prælio contra Regem Syriæ suscepto sagitta confossus occubuit canibus, dum currus, tabo fædatus, in pisci Samariæ elueretur, cruorem abstersum lambentibus. 3188.

5. *Quid geminis Achabi filiis; Ochozia & Joramo factum?*

Ochozias, parentis pessimi nihilo melior filius, uno duntaxat anno Achabo superstes fuit: nam cùm per cænaculi cancellos prolapsus, conquassati corporis remedium à Beelzebub Accaronitarum idolo peteret, justo DEI judicio & regno, & vita est deturbatus, fratrique Joramo natu minori succedendi locum dedit. Hunc anno regni duodecimo Jehu, qui ad excidendam impiam Achabi stirpem Rex Israëlis divinitus est electus, in via occurrentem, jaculo transfixit. Inde Rex novus cum copiis urbem Jezràël ingressus Jezabelem è fenestra per ejusdem domesticos præcipitari jubet, equorum ungulis proterendam, atque à canibus, ex Eliæ prædictione, discerpendam. 3179. Sub hæc tempora Elisæus virtutibus, vaticiniis, miraculis claruit.

§.

§. II.

Reliqui decem Reges Iſràélitarum uſque ad everſionem Regni Iſràélitici.

1. *Qua laude Jehu præfuit?*

Hic initio regiminis ſui ab idolorum cultu alienior eſſe videbatur, ut pote qui non tantùm impiam Achabi ſtirpem univerſam, ſed execranda quoque Baalis tam fana, quàm ſimulacra cum ſacrificulis omnibus toto regno exterminavit, dignus idcirco, qui ſolus ex omnibus Iſràélis Regibus imperium ad quartam uſque generationem obtinuerit. Verùm cùm nec ipſe vitulos aureos, pridem abolendos, ſuſtuliſſet, ditionem trans Jordanem, & regnum, quod pietatis ac religionis cultu in ævum poſteris ſuis ſtabilire poterat, impietate ſua poſt annos centum & duos amiſit. Obiit anno regni ſui vigeſimo mortem ingloriam, & præclaris ſuis initiis prorſus abſimilem.

2. *Quinam ex Jehu familia in paternum ſolium ſunt evecti?*

Joachaz, Joas, Jeroboam II. & Zacharias, ſcelerati omnes & primi illius Jeroboami imitatores, quorum primus ſeptemdecim, alter ſedecim, tertius unum & quadraginta annos, poſtremus menſes duntaxat ſex, poſt duode-

cim

cim ferè annorum interregnum, imperavit.

3. *Quinam fuêre postremi Israëlitarum Reges?* Sellum, qui Zachariam post semestre imperium regno & vita expulit, utroque & ipse expulsus à Manahem, cùm uno non ampliùs mense regnasset. Manahemo post decem annorum tyrannidem successit Phaceia filius, biennio post sublatus conspiratione Phacee: qui ubi Regnum annis viginti occupaverat, parricidii sui pœnas ex lege talionis solvit, ab Osea parricida interemptus.

4. *Quomodò tandem regnum hoc penitus est eversum?*

Postquam Reges Israëlis omnes à Jeroboam ad Oseam usque de impietatis palma concertârunt, ac populus ad Regum suorum exemplum & mores vitam quoque suam conformaverat, impletâ tandem scelerum mensurâ, a iis ipsis captivus est abductus, quorum flagitia sibi imitanda proposuerat. Itaque Salmanasar Assyriorum Rex, Samariâ post tertium obsidionis annum expugnatâ, totòque regno in suam ditionem redacto, populum cum Rege Osea in perpetuam servitutem abstraxit, quos inter Tobias vir sanctissimus numerabatur, ut bonis in captivitate solatio, malis verò ad vitam meliorem incitamento esset. 3314.

CA-

CAPUT V.

De Regibus Juda.

orum fuêre viginti, quorum duodenos prio-, octonos posteriore paragrapho referemus.

§. I.

uodecim Reges Juda à Roboamo ad Ezechiam.

Quot ex vicenis his Regibus pietatem constanter coluêre?

uaterni duntaxat, videlicet Josaphat, Joatham, zechias, & Josias. Manasses pessimè cœpta eliore fine emendavit; Asa verò, Joas, & Oias bona initia malo exitu terminârunt. Requi duodecim sceleratè vivendo æternam noini suo maculam inussêre. Regnârunt viinti hi Reges universè annos sex & octogin supra trecentos, ab anno scilicet mundi ter illesimo, ad ter millesimum quadringentesium quadragesimum sextum.

. *Quo successu Roboam regnum, 10. Tribuum successione diminutum, gubernavit?*

Iunc quoque, perinde ac Salomonem parenem, mulieres perdidêre, à quibus jam inde ab dolescentia depravatus, ad omnē dein libidiem ac nefarium idolorum cultum populo faem prætulit, Quapropter iratus DEUS, Se-

sacum

ſacum Ægypti Regem innumerabili cum exercitu in Judæam immiſit, qui munitiſſimis Regni urbibus captis, templique & domûs regiæ theſauris direptis, gravia inſuper tributa imperavit. Obiit Roboamus anno regni ſui decimo ſeptimo, infortunatior longè, quòd religionem, quàm quod regnum maxima ſui parte perdiderit.

3. *Quis eidem in regno ſucceſſit?*

Abiam, mali corvi malum ovum. Hic contra Jeroboamum, qui octingenta millia in aciem eduxerat, cum quadringentis millibus acie congreſſus, ac prope circumventus, DEI ope implorata, ceciderunt hoſtium quinquies centena millia. Nec is tamen tanto beneficio ab imitanda patris impietate abſterreri potuit. Præcoce igitur fato, anno nempe regni tertii è vivis eſt ſublatus, ne diutius DEI beneficiis abuteretur.

4. *Num Aſa, ejus ſucceſſor, felicioribus auſpiciis regnavit?*

Hujus initia laudatiſſima fuêre, nam idolis & impiæ ſuperſtitionis monumentis ubique abolitis, regnum ſuum omne repurgavit; hinc in præmium reſtauratæ religionis Æthiopum decies centena millia internecione delevit. Idem tamen juſta reprehenſione non caruit, quod DEO, cujus opem contra Æthiopes expertus jam erat, diffiſus, Syrorum Regis ſoci-

tem non profano tantùm ærarii sui, sed sacro uoque Templi auro sit mercatus, 2. Quòd rophetæ, indigni fæderis pœnas denuncianti, ompedes injici, multosque de populo, facinus oc palam improbantes, necari jusserit. 3. Quòd vehementissimo pedum dolore discruciatus, ad medicos potius, quàm DEUM confuerit. Obiit tandem hoc ipso ex morbo ano regni sui quadragesimo primo, funere sumtuosissimo elatus. 3120.

5. *Quem hic regni hæredem reliquit?*

Josaphatum Principem religiosissimum, cui prima cura religionis, altera justitiæ fuit; hinc urbibus ac pagis sacræ Legis Doctores, tribunalibus incorruptos dedit Judices. His propugnaculis, religione nempe, & justitia, regni sui fines contra hostium incursiones firmissimè præmunivit. His solis armis prodigiosam illam retulit victoriam, quando immensus Barbarorum exercitus, terrore panico divinitus immisso, mutuis se cædibus ad internecionem usque confecit, tantamque victori incruento reliquit prædam, ut ei exportandæ vix triduum suffecerit. Vitam piè, glorioséque finiit anno Regni sui quinto & vigesimo, mundi 3145. hoc uno infelix, quòd affinitatem & fædus contra Syrios cum impio Achabo, & commercii societatem cum Ochozia, Achabi successore, inierit.

6. *Num pari laude Joram filius imperavit?*
Hic paterna institutione neglecta, Athali
conjugem, Achabi & Jezabelis filiam, omn
impietatis & crudelitatis Magistram habu
qua instigante non solùm sex fratres, & qu
dam è parentis consiliariis, de medio sustul
sed abominanda insuper vituli aurei, & Baa
sacra in regnum Judææ invexit. At mox se
sit vindicem DEI manum; nam ab impio h
numinis desertore defecerunt Idumei, Phili
hæi, & Arabes, qui Judæâ depopulatâ, regi
ipsam expilârunt, filiosque omnes, uno Och
zia natu minimo superstite, interfecerunt.
pse verò insanabili viscerum dolore percussi
totoque biennio dire vexatus, scelestam ta
dem animam anno regni quarto evomuit, DE
invisus & hominibus; unde etiam exequiis
sepulchro caruit regio.

7. *Quid de Ochozia, & Athalia, & Joa memorandum?*

Ochozias paternam, maternamque impietat
imitatus, à Jehu Achabicæ stirpis extermin
tore, unà cum Joramo Israëlis Rege occidit
cùm anno vix integro sceptrum tenuisset. I
de Athalia thronum, Ochoziæ filii morte v
cuum, occupans, quidquid supererat stir
regiæ, sustulit. Unus Joas, Ochoziæ filius n
tu minimus, avitæ crudelitati ab amita est su
tractus, quem in templo clàm educatum an

xta-

tatis septimo Jojadas Pontifex paternum in
lium restituit, exturbatâ & occisâ Furiâ illâ,
uæ sex annis tyrannidem exercuerat. Tum
erò novo cum Rege cæpit religio revirescee,
& lætam omnia faciem induere, quoad
empe Jojadas, qui Principem optimis consi-
is regebat, superstes fuit. At eo vitâ fun-
to, Procerum assentationibus corruptus, ab
vita religione descivit, fana instauravit, &
acchariam Prophetam, Jojadæ filium, impiis
nolitionibus adversantem, in ipso templi ve-
tibulo lapidibus obruit. Ob quæ, aliaque
elicta Judæa regio à Syris devastata, regni
roceres interempti. Rex ipse in lectulo de-
umbens à suis est trucidatus, anno regni qua-
ragesimo, mundi 3196. Sub hoc tempus Jo-
am Prophetam DEUS Niniven ablegavit,
ommune ut urbi excidium denunciaret; quod
amen & Rex & incolæ pœnitentiâ, seriaque
riminum detestatione in tempore averterunt.

5. *Quam laudem Amasias, & Ozias sunt commeriti?*

Amasiam victum, captumque in urbem regiam
Hierosolymam triumphali pompa introduxit
Joas Isràëlis Rex, dirutisque mænibus, & ga-
zâ omni tam sacrâ, quàm regiâ direptâ, eun-
dem sibi vectigalem fecit. Vitam posuit an-
no regni undetrigesimo, validâ suorum con-
uratione oppressus. Hujus in locum populi
stu-

ſtudiis ſuffectus eſt Azarias, ſive Ozias filiu
ſedecim annorum adoleſcens, qui, quamd
DEO adhæſit, cæleſti protectus auxilio, r
gnum feliciſſimè adminiſtravit; at dum ſui o
litus in munus ſacerdotale involat, mox lep
divinitus afflatus, ab omni etiam civili fu
ctione depellitur. Et vita migravit anno r
gni quinquageſimo ſecundo, mundi. 3277.

9. *Quam populi regendi viam inière Joatham (*
ziæ, & Achaz Joathami filius?

Longè diverſiſſimam; hinc quantum laudis ſi
tum religionis ſtudio, tum bellicæ fortituc
nis gloriâ ſedecim, quibus regnabat, ann
comparaverat Joatham parens, tantum infam
& dedecoris contraxit Achaz, degener omn
no filius, juratuſque & Numinis & avitæ re
gionis hoſtis, ac idolorum cultui ad extrema
uſque inſaniam & impietatem deditus. Qu
propter, maximis eum cladibus attrivêre
dumæi, Philiſthæi, Reges item Iſràëlis, Syri
& Aſſyriorum. Nec ſic tamen reſipuit d
mens, ſed deterior in dies factus, anno r
gni ſexto & decimo, mundi 3308. vitam ſc
leratiſſimè actam cum æterna morte mutav
indignus Regum ſepulchris & omni poſter
rum memoriâ.

ſ.

§. II.

)Cto Reges Juda ab Ezechia uſ-ue ad captivitatem Babylonicã.

I. *Quis Achazo ſucceſſit?*

zechias, peſſimi parentis optimus filius, qui hil antiquius habuit, quàm ut religionem, pa-is impietate propè collapſam, in integrum ſtitueret, obliteratis undique nefariæ ſuper-tionis veſtigiis. Quapropter maximis & odigioſis à DEO favoribus eſt cumulatus; uod tunc maximè patuit, quando DEI juſſu ngelus centum & octoginta quinque millia ilitum, quos Sennacherib Aſſyriorum Rex ieroſolymis admoverat, una nocte interfecit. zechias porrò vitam, ingenti miraculo, quo vocatus cum horologii ſciatherici umbra ſo-; curſus, ad decem annos prorogavit, anno undi 3337. Aliquot ante annis, quàm Ezechi-regnum capeſſivit, urbs Roma à Romulo ædi-cari cæpta eſt anno mundi 3301. Alii 3300. ii 3302. aut ſeriùs conditam ajunt.

Quam ſibi laudem Manaſſes regnando peperit?

Duodecim annorum puer erat Manaſſes, uàndo ad regni gubernacula, quæ quinqua-inta quinque annos ipſos tenuit, eſt admo-us, ac primo ſtatim anno peſſimis aulicorum tibus ita depravatus eſt infelix puer, ut nul-

lum propè facinus inausum, intentatumque reliquerit. Verùm ubi ab Assyriorum Regis Ducibus captus, & cum flore nobilitatis Judaicæ Babylonem est abductus, divino inter custodiæ tenebras oborto lumine, scelerum suorum immanitatem jam tandem agnoscere, & testari, & amarissimis deflere lacrymis cœpit. Nec multo post libertati ac regno restitutus, qui populum priùs pravo suo exemplo ad impia scelera pellexerat, jam totus à se diversus eundem ad pietatem & avitæ religionis cultum reduxit. Sub hæc tempora Hebræa illa Judith formæ & virtutis miraculum, de Holoferne Assyriorum Duce triumphavit: quo facto supra sexum generosa virgo fortissima solum in tentorio obtruncavit, atque unico hoc ictu hosti præpotenti, ac præferoci nervos omnes incidit.

3. *Quis Manassi in regno successit?*

Amon filius, & ipse impiis procerum quorundam technis ad immania scelera inductus, vivo etiamnum parente, quem secutus dehinc est peccantē, non item pœnitentem. Itaque anno regni secundo ab ipsismet domesticis interemptus, ut eos haberet scelerum suorum ultores, qui ad peccandum fuerant concitatores.

4. *Num Josias quoque impii parentis vestigiis institit?*

Minimè omnium; quin potiùs ad eximiam pietat-

tem jam inde à teneris annis informatus, ve-
Numinis cultum, à parente profligatum, in-
aurandum ubique, & propagandum suscepit,
>olita omni penitùs simulacrorum, ri uum-
ue sacrilegorum memoria. Obiit tandem ex
ulnere Princeps religiosissimus anno regni
igesimo primo, mundi 3425. in expeditione
ontra Nechaonem Ægypti Regem, inconsulto
EO, suscepta, longiore vita dignissimus; nisi
opulus impius Rege tam pio indignum se
ridem reddidisset.

Quæ tandem quatuor Regum, Joachazi, Joa-kimi, Jechoniæ, & Sedeciæ fuit fortuna?

oachaz, degener Joziæ filius, post trimestre
nperium à Nechaone Ægypti Rege solio de-
ectus, fratri Eliacimo, seu Joakimo, Regnum
edere cogitur. Joakimus porrò scelera sce-
ribus cumulando impendentem dudum à re-
no Judaico procellam in suum suorumque ca-
ut celeriùs concitavit. Quippe Nabuchodo-
osor, obsessâ repentè captâque Hierosolymâ
egem eatenis vinctum Babylonem abduxit,
auloque post in regnum restituit, imperato
rægrandi tributo, quod cum termino ægrè
olvisset, quarto post anno rebellare cœpit. De-
uò igitur à Chaldæis captus, occisúsque, ac
xtra urbis mœnia est projectus, feris & vo-
icribus in prædam cessurus anno regni un-
ecimo, mundi 3436.

Joakimo successit filius Joachimus, sive J
chonias, paternæ impietatis hæres, qui tert
post mense, quàm Hierosolymis regnare c
perat, cum matre, uxore; & regni primoribu
omnique gaza Babylonem est abreptus.

In hujus locum Matthanias, sive Sedeci
patruus est suffectus, qui impletâ tandem sc
lerum mensurâ, sibi regnóque toti ultimum a
cersivit exitium. Capta igitur à Chaldæis p
durissimam obsidionem est Hierosolyma, &
nà cum templo illo augustissimo incensa,
funditus eversa; retractus è fuga Sedecias,
jus liberi in parentis conspectu trucidati; R
ipse oculis orbatus injectisque catenis, an
regni undecimo cum ingenti, nobiliorum pr
sertim, caterva Babylonem est perductus, u
in vinculis aliquantò post squallore & mær
re confectus contabuit.

Atque ita regnum hoc nobilissimum, per
de atque Israëliticum, tot scelerum gravissim
rum pondere concussum identidem & lab
factatum, tandem omnino concidit anno m
di ter millesimo quadringentesimo quadrage
mo sexto, (3446.) Post 70. annorum servit
tem Judæis in sedes quidem suas remigrare
cuit; semper tamen alienis deinceps domi
subjecti, nec unquam sui amplius juris
municipii fuerunt.

Ob-

Obſervationes Ad quintam Hiſtoriæ Biblicæ partem.

Quis terra illius à DEO promiſſæ à primis regni exordiis ſtatus erat & conditio?

egnante Davide, imò & Salomone, ant quàm lis hic cupiditatibus regendum ſe tradidit, egio illa totius orbis fortunatiſſima dici haud ſic invidia poterat; at ubi regnum, imperantium ræcipuè vitio, in Judaicum & Iſràeliticum iſciſſum eſt, hoc idololatria corrupit penitùs tque peſſum dedit: illi contrà tamdiu ſua ſtet incolumitas, quoad Rex cùm populo ſupremi illius Domini imperio ſe ſubmittebat.

2. *Quinam Prophetæ illis maximè temporibus floruère?*

lias, Eliſæus, Iſaias, Jeremias, Ezechiel, Oſes, Jòël, Amos, Micheas, Sophonias, &c: qui n gna virtutis æmulatione, & ardenti religionis fervore incenſi, in Regum æque ac populi flagitia graviſſimè invehebantur.

3. *Cur DEUS illa tempeſtate tot Prophetas miſit?*

Id nimirum ſummopere exigebat & hominum, & temporum illorum iniquitas; quanquam pauci admodum numerabantur, qui aut eorum prædictionibus haberent fidem, aut monitis ſaluberrimis morem gererent.

4. *Quæ potissimum causa fuerat scissi primùm, ti lapsi penitùs regni Israëlitici ac Judaici?*
Exaggerata criminum gravissimorum mole quæ uti priscis illis temporibus, ita hodieq urbes, regiones, ac florētissima regna pessundar funditùsque evertere consuevit.

5. *Quis rerum in orbe reliquo cursus tunc era*
Regnum Assyriorum, Nabuchodonosore imp rante, summum gloriæ & potentiæ verticem a tigerat. Græcia novis in dies incrementis a gescebat. Roma tenuibus, ut fit, initiis rec nata, sensim adolescebat ad totius mundi in perium. Cæterùm orbis propè universus v ræ fidei lucem perosus, in densa errorum superstitionum caligine oberrabat.

PARS VI.

De captivitate Babylonica, quæ exinde ad Hierosolymæ usq excidium sunt consecuta.

Quæ 4. sequentibus capitibus comprehendu tur, cum totidem mundi Monarchiis quodar modo congruunt; nam 1. captivitas Babylon ca in ultima Monarchiæ Assyriæ tempora i cidit! 2. ducenti & octo, qui à captivita Babylonica fluxerunt anni, cum Persica: quæ proximè sequuntur, sæcula, cum Græ 4. qui supersunt anni *29.* ante, & 70. p Chri-

hriſtum natum, cum *Romana* concurrunt onarchia.

CAPUT I.

De 70. annorum captivitate Juæorum ſub Monarchis Aſſyriis.

1. Quid captivitatis illius tempore ſingulari dignum memoriâ occurrit?

Daniel Propheta admirabilem arcanorum cæſtium cognitionem & reconditam ſapientiam actus ſumma apud Reges illos pollebat auctoritate & gratiâ. Hic tenera etiamnum ætate in aptivitatem Babylonicam fuit abductus, ubi ariis utriusque fortunæ caſibus jactatus, fiuus ſemper & immobilis perſtitit, ac ne tranſerſum quidem unguem à virtutis tramite unuam diſceſſit, ſapientiæ, fortitudinis, caſtimoiæ & ntegritatis miraculum.

2. Cur Daniel à Nabuchodonoſore tot tantiſque honoribus eſt cumulatus?

Regi per quietem objectum erat ſomnium, cuus ubi evigilavit, ita eſt oblitus, ut ſe tamen omniâſſe meminiſſet. Igitur ex hariolis tam pſum, quàm ejusdem interpretationem exuirit. Cùm ad poſtulatum tam inſolens omnibus hæreret aqua, Daniel de re tota diviitus edoctus, ſomnii totius ſeriem Regi enarat: oblatam videlicet quieſcenti fuiſſe ſtatuam

præ-

prægrandem, cujus caput aureum, brachia pectus argentea, venter & femora ærea, tibiæ ferreæ cum pedum digitis partim ferreis, partim fictilibus, in quos incidens lapis, de monte sine hominum manibus avulsus, statuam totam contriverit penitus & comminuerit, indeque in montem excreverit tam vastum, ut orbem impleret universum. Et capite quidem aureo Assyrio-Babylonicum, pectore argenteo Persicum, ventre æreo Græcum, ac pedibus quà ferreis, quà fictilibus Romanum portendi imperium, hisque omnibus successurum regnum aliud longè augustius, stabiliusque, utpote in omne ævum duraturum, prioribus singulis in nihilum tandem abituris. Hac somnii mystici interpretatione Rex totus attonitus Danielem, tanquam Deorum aliquem, pronus in terram vultu veneratur. Cùmque is honores hos non sibi, sed DEO soli deberi asseverâsset, Rex præmiis cumulatum, cunctis Babyloniæ Provinciis præfecit.

3. *Quid de tribus Danielis sociis Anania, Azaria, Misaële, sive Sidrach, Misach, & Abdenago, divinæ tradunt Literæ?*

Hi nulla adduci ratione poterant, ut auream Nabuchodonosoris statuam adorarent. Igitur tyranni jussu in fornacem, septuplo vehementiùs atque alias consueverat, succensam ligatis pedibus conjiciuntur; unde tamen illæ-

olumes prorsus, ac, ne capillo quidem adu-o, sunt egressi. 3456.

. *Quam Daniel pœnam superbo Nabuchodonosori subeundam prædixit?*

uturum, ut, qui divinos adeò honores affe-tare ausus esset, infra homines abjectus, per gros, sylvasque pecudum more vagetur, ac nnis septem fœno bovis instar vescatur. Quam rædictionem mox rei veritas comprobavit. 464.

5. *Quâ occasione Regi Balthasari imperii Babylonici interitum denunciavit Daniel?*

Dum is splendidissimo de nocte convivio assi-deret, sacras etiam patenas è templo Solymæo blatas, mensæ inferri, atque in honorem De-rum suorum exsiccari jubet, ecce tibi! manus d parietem juxta candelabrum, videntibus unctis & cohorrentibus exarat. *Mann. Thecl. Phares.* Cùmque horum vim ac sensum ver-orum ne conjecturâ quidem assequi ullus osset, Daniel protinus accersitus, Regi signi-ficat, DEUM numerâsse annos, quibus regnas-set, operaque ejus omnia ad libram exegisse; quæ tamen justo caruissent pondere: itaque vi-tâ & regnô, Medos ac Persas jam nunc divi-dendo, exturbatum iri. Id quod eadem illâ nocte factum, qua urbs Babylon capta ab ho-ste, cædibus, rapinis, incendiis vastata, Rex-que ipse temulentus cum suis est trucidatus.

6. Num Judæi captivitatis suæ tempore durius asperiusque sunt habiti?

Quin potiùs leniter, clementerque fuisse acceptos, inde conjici posse videtur, quod eorundem tribules, nempe Daniel, primus à Rege Nabuchodonosore, Ananias verò Azarias, & Misàël provinciarum præsides & supremi tribunalium præfecti fuerint constituti, atque adeò non auctoritatem modo summam, sed imperium quoque, servi licet & captivi, in iposmet dominos, mirabili DEI dispositione, obtinuerint.

CAPUT II.

Judæorum res gestæ sub Monarchis Persicis.

1. Qua ratione Judæi à diuturna sua captivitate sunt exempti?

Cùm Cyrus, primus Persarum *Monarcha* toto Babyloniorum imperio in ditionem suam redacto, ex Judæis intellexisset, in sacris eorum voluminibus multò antè suam de Babyloniis victoriam, & populi Judaici manumissionem prædictam fuisse, publico diplomate potestatem fecit omnibus in patriam remigrandi, templique instaurandi, redditis, quæ inde direpta erant, vasis sacris. Igitur anno 351 quadraginta & amplius Jædæorum millia Hierosolymam, Zorobabele ductore, sunt rever

2.

Penes quos Judæorum erat regimen post eorundem in patriam reditum?

nperium summum penes Reges Persarum et, è quorum arbitrio, consensuq; Pontifices, ecus, & Magistratus suis è tribulibus deligeJudæis permissum erat.

Quo tempore urbis Hierosolymitanæ mœnia reædificari cæpta?

nperante Artaxerxe, quinto Persarum Moarcha, à quo Nehemias, Judæorum Dux, apud egem gratiosus, hanc tandem facultatem imetraverat.

4. *Quinam Judæorum Duces fuêre sub Monarchis Persicis?*

. Zorobabel. 2. Joachim. 3. Eliasab. 4. Esdras. . Nehemias. 6. Joiadas. 7. Jonathas, è quibus uo postremi cum suis successoribus Duces siiul ac Sacerdotes fuerant.

CAPUT III.

udæorum res gestæ sub Monarchis Græcis.

Memorandus hic 1. Status Judææ sub Aleandro Magno, 2. sub regibns Ægyptiis, 3. sub Monarchis Syricis, 4. sub Sacerdotibus, regim sibi titulum vindicantibus.

§. I.

§. I.

Iudææ ſtatus tempore Alexand[ri] Magni.

1. *Quem in finem Alexander cum exercitu ſ[e] Hieroſolymam contendit?*

Statuerat omnino urbem hanc vi capere Al[e]xander, quòd Tyrum obſidenti annonam J[u]dæi mittere recusâſſent. Verum ad conſp[e]ctum Jaddi, cum Levitis ſacerdotali habitu o[b]viam facti, totus repente immutatus, placatu[s]que eſt.

2. *Quid Alexander Hieroſolymis egit?*

Templum ingreſſus, ſupremo Numini ex ſu[m]mi Sacerdotis præſcripto ſacrificaſſe perhib[e]tur. Ajunt quoque, oſtenſum illi Danielis [li]brum, in quo Græcum quendam Perſas deb[el]laturum vates præſagierat. Quam ille præ[di]ctionem de ſe ipſo interpretatus eſt.

3. *Quænam Judæis ab Alexandri obitu evenêr[int]?*

Calamitates, ærumnæque non leves ob R[e]gum cùm Ægyptiorum, tum Syriorum, Jud[æ] id tempus dominantium, tyrannidem, perp[eti]endæ ipſis erant.

§. II.

Iudæorum varia fortuna ſub R[e]gibus Ægyptiis.

1. *Quis Alexandro demortuo in imperio ſucceſſ[it]?*

Mo-

Monarchia hæc distracta mox fuit in regna
mplura, quæ Ducum præcipui inter sese par-
ebantur. Ex his Macedonicum, Ægyptium,
Syrium præ cæteris eminebant.

2. Quænam Oniæ & Simeonis Pontificum temporibus gesta sunt?

tolomæus Lagi filius, Syriâ, Phænicitia &
dæa cum urbe Hyerosolyma sub imperium
um redactis, ampliùs centena Judæorum mil-
a in Ægyptum abduxit, è quibus triginta cir-
ter bellatorum millia in urbium munitiorum
ræsidiis collocavit; imbellem verò turbam se-
um, mulierum, adolescentium, militibus in
ervitutem tradidit.

Num melioribus auspiciis Eleazarus Pontificatum gessit?

mnino; nam Ptolomæus Philadelphus, qui
agidi parenti successerat, gentis Hebrææ per-
udiosus, multo eam favore complectebatur.
Hic conquisitis undique libris Bibliothecam
ongè celeberrimam Alexandriæ adornavit,
uam ut Hebraicis quoque voluminibus auge-
et, ab Eleazaro Pontifice mitti ad se petiit vi-
os apprimè peritos, qui sacros illos codices è
ingua Hebraica in Græcam transferrent. Is
uos & septuaginta Græcè simul ac Hebraicè
octos, nec virtute minùs, quàm eruditione
ræstantes è senioribus delegit, qui, licèt ex
uctorum gravissimorum sententia separatis
quis-

quisque cellulis inclusi essent, opus tam hoc totum mirabili non sententiarum mod sed verborum quoque consensione ita abso verunt, ut singulorum exempla ne voculâ q dem inter sese discreparent. Quapropter R admiratione & gaudio plenus, non modo à dimisit, sed vasa insuper plurima ex auro argo toque ad sacros templi usus liberali manu ad cit, omnibus, quos parens ex Judæis captiv detinuerat, libertate donatis.

4. *Quinam, Eleazaro vitâ & Pontificatu fu*
cto, Sacris præfuê e?

Manasses, Eleazari patruus, hocque è vi sublato, Onias II. qui sub Ptolomæo Phil delpho, & Ægypti Regibus ætatem degeba tranquillam, & pacatam.

5. *Num æquè pacatus fuit Simonis alterius*
Pontificatus?

Huic multum negotii facesserat Ptolomæ Philotor, Evergetæ filius, qui dum Hieros lymam delatus, non templum modò, sed ip quoque adyta, Simeone Sacerdote frustra d hortāte; subire tentat, membris repentè om bus dissolutis; divinitus inhibetur. Nec t men, ubi se collegit, à proposito destitit; se in Ægyptum cum atrocibus in Judæos min profectus, ad Ægyptios ritus indignissimis m dis quàm plurimos compulit, eos verò, qui religione firmi perstabant, elephantibus co

cul-

ılcandos objecit. Cui spectaculo Rex ipse semel, iterum ac tertiò interesse statuerat; sed primùm sopore divinitus immisso, tum mentis alienatione, ac tandem geniorum cælestium, qui minaci vultu spectabiles se præbuerant, interventu ab impio proposito absistere cogebatur. Quapropter Judæos vinculis solvi, ac suam quemque domum repetere jubet.

§. III.

Status Judæorum sub regibus Syriæ.

1. *Quid Onia III. Pontifice actum?*

Cùm Seleucus Philopator, Rex Syriæ, ex perfido transfuga intellexisset, ingentes opes ac thesauros in templo Solymeo reconditos esse, Heliodorum, unum è proceribus suis Hierosolymam misit, qui eas pecunias in regium ærarium transportaret. Ac licet Onias directori sacrilego pro virili se opposuerit; actum tamen egisset, nisi eques cælestis cum binis pedititibus; à DEO submissis, Heliodorum flagris tam atrociter excepissent, ut is vitam servatam in lucro ponens, re infecta abire sit coactus. Onias porrò fraude atque invidiâ fratris sui, sacerdotio primùm dejectus, ac tandem Menelai, qui in Pontificatum se intruserat, perfidiâ, morte indignissimè est sublatus. Inde Ecclesia Judaica legitimis Sacerdotibus Sexenni-

nium orbata erat, donec scilicet Machabæi r[...]tè sucessère.

2. *Quo in Judæos animo Antiochus Epiphanes fuerat?*

Iniquissimo; hinc cùm Judæi Duce destituti e[...]sent, horum provincias, collecto ingenti exe[...]citu, invasit, irritatus maximè, quòd ejusde[...] mortem, uti mendax fama sparserat, non luct[...] sed publicis gaudiis fuissent prosecuti. Exp[...]latâ ergo Hierosolymâ, amplius ducenta H[...]bræorum millia mactari jussit, haud multò pa[...]cioribus publico in foro pecorum more ven[...] expositis. Atque hæc præludia duntaxat er[...] illius immanitatis, qua, biennio exacto, in Ju[...]dæos desævitt, quorum urbe primariâ rursu[...] direptâ & igne ferroque vastatâ, sub mort[...] pœna vetuit, ne quisquam legem dehinc Mo[...]saicam profiteretur. Demum Jovis execrai[...]di simulacrum in ipso templo adorandum pro[...]posuit, addito severo, mandato, carnes ut ei[...] porcinas immolarent, & immolatas absumere[...]

3. *Quinam ex Judæis illustriora fortitudinis speci[...]mina hoc maximè tempore edidère?*

1. Eleazarus, virtute ac senio venerandus, q[...] pro avita religione mori maluit, quam iniqu[...]simo Regis mandato in gustanda suilla more[...] gerere. 2. Septem fratres Machabæi; qui u[...] cum matre, ne supremi Numinis offensam i[...]currerent, extrema quæque perpeti decrev[...]

re,

ob quam animi constantiam tormentis im-
nissimis excarnificati, matre inspectante, fi-
sque ad pugnam animante, gloriosa morte
cubuêre, quos demum & ipsa mater, heroi-
invictissima, ad eandem martyrii palmam &
umphum secuta est. 3. Mathathias Macha-
us cum viginti quinque suorum millibus ty-
nno sese ausus opponere, in fortitudinis
eatrum prodit, nullis minis expugnabilis,
ux simul ac Sacerdos 3888.

Quis Juda Machabæo Duce, armorum successus fuit?

ngè optimus; nam is ingentes Antiochi co-
is profligavit, non tam armis, quam cælesti-
s suppetiis, quas jejuniis ac precibus impe-
bat, confisus. Antiochus, qui tunc bello
rsico distinebatur, cognita suorum clade, in
orem actus, consilium à celeritate capit, ra-
; hac una negotium confici, ipsamque Hie-
olymam everti posse, si quam ocyssimè re-
s suis afflictis præsens ipse succurreret, Ve-
n in itinere viscerum dolore ingenti corre-
s, furere simul ac vivere desiit. Judas, Ni-
nore quoque Antiochi Eupatoris Duce devi-
, editòque non uno bellicæ fortitudinis spe-
mine, tandem in pugna pertinacissima con-
Bacchidem, Demetrii Regis Legatum, vul-
ribus mortique, non hosti succubuit.

5. *Quid Jonathas Judæ Machabæi frater præc-ri gessit?*

Ductoris ille Hebræi simul, ac Sacerdotis dignitate præfulgens, Bacchidem debellavit, m-tis in palmis ac trophæis inclytus. Tand perfidiâ Tryphonis, Syrii Satrapæ, cujus pr-missis plus nimio fidebat, occubuit.

6. *Cuinam, Jonatha sublato, Sacerdotis supr-dignitas delata est?*

Simoni, Jonathæ ac Judæ fratri. Is præliis liquot adversus Tryphonem prospere gestis Ptolomæo genero, qui sacerdotali dignitati hiabat, ipsas inter epulas, hunc in finem ad-natas, trucidatus est.

7. *Quis Simoni successit?*

Tertius ejusdem filius Joannes à domita H-cania, ut quidam volunt, Hyrcanus appellat Huic satis quieto esse licuit, quòd finitimi I-ges Syriæ atque Ægypti, duo antehac Judæ-rum flagella, aliis essent curis armisque dist-cti. Sacram juxta ac profanam Rempublic annũ unum & triginta felicissimè administra rerum gestarum famâ clarissimus, quem à P-riseorum secta ad Sadducæos transisse Josep Hebræus testatur.

§. IV.

De Statu Judææ sub Pontificibu

Re-

egium sibi Titulum vindicantibus.

Quis post captivitatem Babylonicam Regis titulum sibi primus adscripsit?

istobulus Hircani filius, summus Judæorum cerdos, regia insignia primus post Sedeciam npsit. Solium ut stabiliret, matrem in vinlis fame enecuit, & fratrem Antigonum, iquam regiæ Pontificiæque dignitatis æmun, ambitiosæ potissimùm conjugis machinatie, è medio sustulit, reliquis fratribus deten in custodia. Uno duntaxat anno Judææ efuit, iterata sangvinis execratione eo ipso loco, ubi fraterno cruore manus imbuit, exctus. 3951.

Quis ab hujus obitu regnum cum Pontificatu obtinuit?

exander Jannæus, à Salome (quæ & Alexan dicta est) Aristobuli fratris sui uxore è care evectus ad solium, quod horrendis postea rum cædibus summopere funestavit; nam inquagenis Judæorum millibus sexennii spa contrucidatis, octingentos insuper Judæom Proceres, qui ejus tyrannidem palam imobaverant, crucibus affigi & in eorundem aspectu uxores ac liberos mactari jussit. ndem lentis febribus, ex intemperantia conctis, miserè consumptus interiit anno ætatis dequinquagesimo.

3. *Quis tyranno huic successit?*

Salome Jannæi conjux; quæ, post nonum g
bernationis annum, filium natu majorem, H
canum II. qui jam ante Sacris præerat, Reg
constituit.

4. *Qualis fuit Hyrcani gubernatio?*

Varia & inconstans: cùm enim regni nego
remissiùs curaret. Aristobulus frater illum
mis victum, regno exuit. Verùm Pompei
Romani exercitûs dux, capta Hierosolymâ, H
cano Pontificatum cum regno restituit, Ari
bulo cum filiis Romam abducto.

5. *Quid Pompeius memoratu dignum gessit in T
plo Solymæo?*

Postquam illud vi expugnavit, duodecim q
dem Judæorum millia interemit; ex eo tan
nihil quidquam abstulit: imò nec Sacerdot
sacris operantes ob Templi reverentiam
terturbavit.

6. *Quis Machabæorum ultimus regnavit?*

Antigonus, Aristobuli filius, Romano è car
re elapsus, ob arrogatum sibi Regis titulum
Senatu artibus Herodis, hostis reipublicæ
claratur, ac in publico foro Antiochiæ, sec
percutitur, Machabæorum è gente Rex u
mus, atque infelicissimus. 4014.

CA

CAPUT IV.

)e rebus Judaicis ſub Romanis imperatoribus.

Quando Judæa in Romanorum poteſtatem ac ditionem redacta eſt?

tempore Judæ Machabæi Romanis fœdere
ıidem juncti erant Judæi, non tamen ſubjecti.
t ubi Hyrcanus, à fratre regno privatus, ope
mpeii illud precariò recepit, Judæa ſuam a-
iſit libertatem, Romanis ſupremum in Judæos
minatum nunquam ampliùs dimittentibus.
aque Judæa idem, quod aliæ hactenus Pro-
nciæ, experta eſt, Romanos, ex armorum ſo-
is demum fieri populorum dominos.

Quis, extinctis Machabæis, Judæam rexit?

Herodes Magnus nomine, flagitiis maxi-
us. Hic etſi ortu Judæus non erat; ſuis ta-
en aſſentationibus, & largitionibus immen-
ab Auguſto regnum obtinuit. 4017.

3. *An Herodes, ejuſque ſucceſſores ſupremi erant Judææ Domini?*

eutiquam: ſecùs enim Judæa in cenſum non
eniſſet, cùm Auguſtus orbem univerſum, in
omanorum ditionem redactum, deſcribi juſ-
, Parebat ergo Herodes Romanis, ut adeō
egis appellatio multum ſplendoris, potentiæ
rum haberet.

4. *Quo regnante Servator mundi in lucem editus?*

Herodes Judææ tunc imperabat; qui, cùm tribus Magis cognovisset, novum Judæor Regem natum esse, sceptro suo metuens, om circa urbis Bethlehemiticæ confinia, parvul biennium nondum egressos, cæde inaudita gulari præcepit. Quo audito Augustus di se fertur, malle se Herodis esse porcum, qu filium: à porcorum enim cæde & sanguine H rodes, utpote proselytus, religionis obtentu stinebat, non item ab hominum cœde.

5. *Quænam alia Herodianæ crudelitatis monum ta exstant?*

1. Mariamnem conjugem, Principum Mat nanarum decus. 2. Alexandrum socium c ejus filio. 3. Aristobulum, Alexandrum & A tipatrum filios suos. 4. Judæorum optima obtruncari jussit, addito etiam, cùm de v conclamatum jam esset, crudeli imperio, ut mnis Judæorum nobilitas, minacibus edictis urbem Jerichuntinam convocata, circoque â phitheatrali inclusa statim ab obitu suo c trucidaretur, ne videlicet sine publico, salt ob aliorum cladem, luctu efferretur.

6. *Quas pœnas Herodes etiamnũ in hac vita ded*

Postquam cum innumeris gravissimisque i firmitatibus diu est conflictatus, tandem m

bo

pediculari, inter intolerabiles putreſcentis
rporis fætores miſerandum in modum abſum-
um eſt hoc generis humani probrum, omni-
nque flagitiorum monſtrum.

Quinam ex Herodis ſtirpe Judææ gubernârunt?
Tres Herodis filii, Archelaus, Philippus &
Ierodes Antipas, qui ultimus Joannem Bapti-
am, inceſtas nuptias exprobrantem, obtrun-
avit: Servatorem verò noſtrum, cùm nullum
b eo, uti ſperaverat, impetraret prodigium,
iſtar emotæ mentis hominem ludibrio habuit.

Quo tempore Servator noſter cruci eſt affixus?
Anno ætatis trigeſimo quarto, Tiberio im-
perante, & Pontio Pilato Judææ præfecto.

Quid acta Apoſtolorum memorant de Herode Agrippa?
'uit is Herodis Magni nepos, juratus Chriſti-
norum hoſtis. Jacobum, cognomine Majorē
Hieroſolymis capite minuit, idem ſupplicium
rrogaturus Petro, niſi hunc Angelus, catenis
olutum, eduxiſſet, è carcere. Porrò Herodes
iic eò dementiæ venerat, ut Cæſareæ in ludis
olemnibus majorem homini mortali ſui ve-
ierationem prætēdens, Deum ſe ab inſana ple-
be adorari ſit paſſus. Verùm ſcenicum hunc
DEUM vindices à DEO immiſſi vermes haud
multò poſt inter atrociſſimos dolores, ita depa-
ſcebant, ut ne hominis quidem ſpeciem refer-
ret.

10. *Quis Regum Judææ postremus fuit?*

Agrippa, Herodis Agrippæ filius, quem Jud excitato contra Romanos tumultu, primò Hi rosolymâ, mox toto regno expulerunt. S regnum Judaicum pænitùs extinctum, & tra slatum est ad Romanos, Hierosolymam, & mnem Judæorū gentem non multò post exc suros.

11. *Quomodo Patriarchæ Jacob vaticinium* Non auferetur sceptrum de Juda, & Dux d femore ejus, donec veniat, qui mittendus e *fuit impletum?*

Jam inde à Davide Reges Ducesque Judæ rum omnes è Judæ tribu orti erant usque a Machabæos. Hi verò, licèt è tribu Levi, u pote Sacerdotes & filii Aaron, oriundi essen censebantur tamen, vocabanturque Judæi, pa tim ob genus maternum, quod ad Judam ref rebant; partim ob insitionem & quasi adopt onem in Judæ tribum, quæ à reditu è Baby lone Imperium non modò in Judæos, & in lios ex aliis tribubus in patriam reversos, communi exinde nomine Judæos appellari s litos, sola retinuit, donec illud Machabæis heroicam prorsus eorundem fortitudinem u trò detulit. Hi porrò tamdiu rerum sunt p titi, quoad sceptrum Juda translatum est a Herodem alienigenam, quo regnante nat est Christus.

Obſervationes
d ſextam Hiſtoriæ Biblicæ partē.

1. *Quisnam ſexta illa mundi ætate ſtatus erat Reipublicæ Judaicæ?*

egimen Politicum à tempore captivitatis Ba-
ylonicæ plurimum de ſplendore priſtinæ di-
iitatis amiſit: cùm exinde Judæi nunquam
npliùs ſui juris, ſed primò Aſſyriorum, Baby-
niorum, deinde Perſarum, tum Græcorum, ac
:mum Romanorum aut ſervi, aut ſtipendiarii
erint. Toto tamen tempore illo, quod ſub
ololatrarum poteſtate erant, ab idolorum
ıltu alieniores fuerunt, ſive quod Sacerdotes
empublicam tunc adminiſtrabant, ſive quòd
uturna illa 70. annorum vexatio & præciſa
einceps libertas ad ſaniora eos compulêre.

2. *Quis reliquo in orbe rerum curſus erat?*

eſpubl. profana aliam atque aliam faciem i-
entidem induebat, DEO, propter imperanti-
m maximè flagitia, regna atque imperia à
ente in gentem transferente. Sic Monarchia
ſſyriorum poſt Sardanapali interitum diviſa
t in regnum Medorum, & poſt annos ferè
entum in imperium Aſſyrio Babylonicum,
onec ſublato Balthaſare tota hæc Monarchia
anslata eſt ad Perſas, ab his poſt annos du-
entos & octo ad Græcos, à Græcis poſt terna
ecula tandem ad Romanos. Ex omnibus por-

rò his regnis amplissimis & potentissimis cu-
tus veri Numinis exulabat, idololatria ubiq
dominante.

3. *Quinam Prophetæ id temporis in Judæa floruerunt?*

Post captivitatem Babylonicam Aggæus & Z
charias, & post hos Malachias vaticinatus est
cujus obitu publica Prophetarum oracula
luêre per annos propè quingentos, quod P
tris æterni Verbum & Prophetarum Domin
hunc in mundum ipse adventaverat.

4. *Qui, qualesque Machabæi fuêre?*

Hi, ex illustri Judæorum prosapia oriundi,
cram simul ac profanam Rempublicam, à M
thathia ad Herodianos usque, moderabantu

Appendix
De excidio urbis Hierosolym

1. *Cur Argumentum hoc annectitur narrationibus Biblicis?*

Quia ordo, seriesque historiæ exigit, ut si
populi à DEO electi fortunam utramque
ipsis primordiis percensuimus, ita exitum q
que memoremus; qui quàm luctuosus fue
inde patet, quòd ipsi DEI filio lachrymas
presserit.

2. *Quænam tragici hujus excidii causa erat?*

Non tam rebellio contra Romanos, quàm m
ip

ſi Auctori vitæ Chriſto illata: hinc Chriſti cultores, ne eâdem cum Judæis ruinâ involverentur, divino oraculo moniti, in tutiora ſe tempeſtivè receperunt, futuri ſpectatores & teſtes ſcenæ luctuoſiſſimæ, quam divina Nemeſis adornavit, ad divinitatem Chriſti, tum ex horrendis Judæorum ſuppliciis, tum ex divinis oraculis, ad literam completis, comprobandam.

3. *Cur per Romanos urbs exſcindenda fuerat?*

Quia Judæi, repudiato vero ſuo Rege ac Meſſia Regem ſe alium niſi Cæſarem habere uno omnes ore conclamârunt, atque hac demum ratione præſidem Romanum ad Chriſtum, quem is omnino inſontem palam pronuntiaverat, occidendum perpulerunt. Plectendi igitur erant per Cæſarem, quem Regi ac Meſſiæ ſuo impiè prætulerāt. Ne verò Judæi urbis ſuæ excidium adſcriberent Romanorum furori, DEUS Juſtitiæ ſuæ inſtrumento uſus eſt Tito, mitiſſimi ingenii Principe, qui, poſt honeſtiſſimas, quas non ſemel obtulit, urbi delendæ conditiones rejectas, cælum terramq; conteſtatus eſt, invitum planè compelli ſe ad urbem ac templum evertendum.

4. *Cur pœna hæc Judæis non illico poſt Chriſti mortem fuit inflicta?*

Quia Nemeſis divina lento plerumque paſſu graditur, & diu antè, quàm feriat, minatur. Hinc ut ſpatium reſipiſcendi ſuppeteret, oſten-

ta

ta quædam, tanquam futuræ cladis præludi anteceisêre.

5. *Quænam illa?*

1. Cometes horrificus anno toto, fulgurans instar gladii, urbi impendens, 2. Lux ingen solari similis, circa templum dimidiæ horæ sp tio noctu effulgens. 3. Porta templi ærea, vi à viginti viris claudenda, nocte concubia u trò patefacta. 4. Conspecti in àëre currus i gnei, & infestæ præliantium acies. 5. Audit in templo vox horribilis Angelorum clamant um: *Migremus hinc!* 6. Vir è plebe, cui Je nomen, per annos septem urbem circumcu sans, & die noctùque ingeminans: *Væ! væ Hi rosolymis!*

6. *Quando, & à quo urbs oppugnata est?*

Anno à Christi morte trigesimo septimo Ti tus, Romani Imperatoris Vespasiani filius, ipsi feriis Paschalibus in summa hominum celebr tate urbem repentè obsedit. Atque ut hæ DEI cæde contaminata civitas vinceretur sæ piùs, funditùsque everteretur, post intestin bella, factiones cruentas, mutuas civium & Sacerdotum strages, ipsiùsque Summi Pontif cis cædem, post annonam in plures ann suffecturam fortuito incendio absumptam o tamque inde famem, & ex hac pestilentiam a trocissimam, quarto obsidionis mense capta pr mò est urbs inferior; binisque post diebus Ten plum, contra Titi edictum igne, nulla ve

Im-

nperatoris diligentiâ, vel ope humana sopi-
ndo, conflagravit, ac tandem urbs superior
ecupata est, omnibus, quæ illuc tanquam in
cum tutissimum comportabantur, ferro flam-
aque abolitis.

7. *Quid in tristi hac urbis excisione præcipua consideratione dignum?*

Pœna talionis, qua Nemesis divina in Ju-
æos Deicidas animadvertit. Nam 1. in Oli-
eti monte initium olim datum erat sacrilegæ
li immanitati, qua Christus latronis instar à
ilitum cohorte fuit comprehensus; eodem-
ue in loco urbs coronâ cingi cœpta. 2. Chri-
us ipsis feriis Paschatis ab innumerabili mul-
tudine ad diei festi celebritatem Hierosoly-
as convolante, circumsessus, probrorum, con-
umeliarum, & tormentorum acerbissimorum
opus fuit; iisdemque feriis, quibus vicies cen-
ena & septingenta millia Judæorum in ur-
em, velut omni jam periculo securam, con-
uxerant, hæc arcta undique obsidione pres-
& coangustata fuit. 3. Christus venditus est
o. argenteis; unico dein denario venditi 30.
udæi, è quibus 30. millia hoc pretio veniêre.
. Christus à Judæis captus est; capti quoque
unt nonagies septies mille Judæi, 5. Christus
rctæ custodiæ est inclusus; Judæi, ne quis ela-
i posset, novo muro tantam urbem ambiente,

qua-

quasi indagine, ferarum instar, fuêre conclu-
6. Christo ardentissima siti excruciato fel &
acetum propinabatur; Judæi, rabida fame sti-
mulante, eò adigebantur, ut calceamenta, cin-
gula, scutorum coria, fimum & fœdissima quæ-
que, imò & humanas carnes avidissimè vora-
rent. 7. Christus omnibus ludibrio fuit, ac de-
spectui; perfida Judæorum gens adeò con-
tempta ubique & conculcata jacet, ut probro-
siùs propè sit, esse Judæum, quam furem,
latronem, hæreticum, aut gravissimis quibus-
que flagitiis notatum. 8. Christus fuit cruci
affixus; horum ampliùs quingenti quotidie in
crucem sunt acti, ut jam spatium deesset cru-
cibus, & corporibus cruces. 9. Christus tan-
dem à Judæis est occisus; Judæorum in illa ob-
sidione undecies centena millia interiisse di-
cuntur.

8. *Quæ Judæorum post eversionem fortuna?*

Secuta est servitus secundum Danielis vatici-
nium nunquam desitura. Unde exuti tem-
plo, sacrificiis, errabundi, extorres, sine lege
sine rege toto vagantur orbe, perpetuo no-
tati stigmate, repulsi à Magistratibus, aliisque
publicis officiis & dignitatibus, veluti orbis to-
tius purgamenta & carcinomata.

9. *Nunquamne templum instaurare sunt aggressi?*

Tentârunt id semel atque iterum, sed maximo
suo periculo & detrimento; nam dum, impe-
tan-

nte Hadriano, anno post Christum natum ntesimo trigesimo quarto novas idcirco turas concitarent, centum Judæorum millia ocsione deleta sunt, reliquis penitus profligas, perque orbem universum dispersis. Ad æc cùm circa annum Christi trecentesimum xagesimum tertium, favente Juliano Apoata, templo instaurando manum admoverēt, ammei globi è fundamentis erumpentes, inrumenta fabrilia absumpsêre, & rubræ crues in operarum vestibus conspicuæ, cæptis ostistere, crucisque trophæum circumferre vel ivitos compulêre.

Atque hunc tandem exitum habuit Respulica Hebræorum, post tot vicissitudines popu, antea à DEO electi tot contra hostes prodiiis servati, singulari Numinis tutela protecti, demum à DEO penitùs reprobati uti muls antè sæculis Daniel prædixerat c. 9. *Et vitatem, & Sanctuarium dissipabit populus cum uce venturo, & finis ejus vastitas, & post finem lli statuta desolatio.*

* * *
* *

50.–

2.

3

Ex

Libris Josephi [illegible]

Biblioteka Jagiellońska
stdr0022057